

ספר מוסרי הפילוסופים

אמר יודא בר שלמה הספרדי אל חריזי זל

הט

אזנך ושמע דברי חכמים וקשור מהם לצוארי שכלך לשמים
 ולאזני מליצתך לנזמים כי ענייניה ערבים למאזין וכולם נכוחים
 למבין היו בלשון ערבי אבני גיד מנופצות בדמי טומאה מתכוססות
 והשיכוחים בלשון הקדש אבני נזר מתכוססות יחיו לב שומעיהם ויספדו דעת
 וידעיהם ילכו מפי חכמים ללשון משכילים ויתחלפו האיתנים והאצילים יורו
 לבות נבוכים ויאירו להולכי חשיכים כי כארץ תוציא צמחה וכנהה הצמיח
 ציצה ופרחה כן י' אלד' הצמיח בעולמו החכמים כי הם כציץ ערוגה כישושנה
 חכמה טוהה רקסם ושובב הנשמות וטוב ריחם יחיה אחרי מות והנה מה נעי
 ומה טוב להחביר הטוב אל הטוב ולהוביל תשרות התמודות לכיריהם
 והפנינים לידעי ערכם ומחוריהם כי לא נכון לאיש שכל להשיג הפץ נכבד בא
 לפני אנשיו ומשפחת נוחליו ויורשיו ואם לא כן יהיה כעורך שלחן צלמים
 או מקטיר קטורת לפני אלילים אלמים ומיום דעתו ביתו בערך שבלי שמתי
 בחינתו שמתו כל מאודי להתאבק בגלי החכמים כי הם חלק אלד ממעל
 ונחלת שדי ממרומים כי ממזרח שמש יצאתי ועד אפסי ארץ באתי ודרבתי
 הרים ובקעתי נהרים ובאתי ממעוני אריות מהררי נפרים ונדולות ונראות חזיתי
 אך לא ראתה עיני מחבר נבר ומעמד נכבד ועדת חסידו יקדים ונכבדים וחבר
 כהנים אמונים בחיק האמונים כמו חכמי לונל נזה צדק הר הקדש וי' ישרות
 עזרם מקדש מהם אלצוני להעתיק להם זה הספר הנותן אמרי שפר כי הוא
 עדי הלשון וחלי ההנהיג ומשכחות הפליצות ורקמת החכמות כי הוא ראוי להם
 והם לו ראויים מעין גנים באר מים חיים ובהרהקיהם נדודי ושזבי אל מתי
 סודי יהיה לי לזכרון כפעמונים במעול אהרן ובכל אשר אפנה על דגלם
 אסע ואחנה ולכבודם שמעתי מצותם האל יאדיר תורתם ויעמיד לכל
 הקורש הדרתם

השער הראשון

בקבוצי הפילוסופים וחכמי יון וחולת
 מן החכמים בבית ועד משם חצא
 תורה מכל אחד לפי דרכו למען ישתו התלמידים הבאים אחיהם
 ולו יה פרקים

פרק ראשון

אמר המתרגם הנגיה בן יצחק היוצרי הווד לנוכי
 אפלטון החכם ראה יום אחד תלמיד מתלפידיו כותב
 מה שישמע מדבריו במגילת ספר ויצוהו לשרוף המגילה ואמר לו כתוב על
 לוח לבך מה שישמעו מדברי חכמה ואל תביט כמגילה פן תאבד לך
 כשתבקשנה ותפקידנה עד תפקדנה כי כל חכמה אשר לא חכנסה עם בעלה
 אינה חכמה וכן אמר טימאוס לסקראט מדוע לא תניחני לכתוב מה שאשמע
 כמך אמר לו מה טאד אתה כוטה בעורות הבהמות המחיות ואתה חישד
 א ב ג ד

עמיתה
 בצינה
 החכמות
 פילוסופי

מגילת
 טימאוס
 פסקל

הרעיונים החיים איך קוית החכמות מנופות הסכלות ונראשת ממנה משרש השכל ילך דרך כלל הסכם בלבך אם יפגשך איש בדרך וישאלך על דבר וזכמה הטוב לך שתבטחיו לשוב לביתך ולראות בספרך וכו' הכיר כי אין הזכר טוב שקוד על העיסא והיו בתי מדרשות הפילוסופים ריקים מן הכתיבות והספרים כדי שידעו על פה מה שילמדו וללבוש הרעיונים והדעות וללכת בעקבות סקראט ואפלטון וזולתם מן הקדמונים אך היו חוקקים אלו החכמות בבתיהם ולולי בתיבת התלמידים מה שחיו שומעים במגילותם וספריהם אחרי שובם לביתם לא הגיע אלינו מה שפירשנו מן החעודות והעתקנו מן החכמו והפילוסופיה ותהי החכמה נעדרת והפילוסופיה כלה ונחרצת והפירושים נשכחים אך כרחמי האל וחמלתו הזכיר אותם לכתוב אותו על ספר בצור חרב לשונותם ושני עיניהם ולרוב אהבתי במדע ושמחתם במה שיהיו הגונים יומם ולילה בספרים נשארה לחכמה שארית אחרי כן גמלנו האל בחסדו ולמד אותנו לשון ערב עד אשר העתקנו החכמות ההם מלשון יוֹג' ולשון הקודש ולשון ארמית ללשון ערב על כן תהילה לאל על טובות אשר גמלנו ואשר עזרנו והוא דינו וכו' נשען :

מקראות
וספריהם

ברק שני

אמר חנניה בר יצחק זה המעט ממה שהעתקתי מן המשלי משורריון וחכמיהם ופילוסופי הרומיים ומשכיליהם מן

כפי' זה טעם
ההעתק
השכר

המליצות והמוסרים והתושות מה שכתבנו בזה הספר משאילות ותשובות ותחילת הספור מהכמות מועילות ומוסרים נפלאים למען יהיה מורה צדק למי שיבא אחרינו מאנשי הפילוסופיה והעיון ומלמד למי שיכסף ללמוד החכמה וישיתרון לפילוסופיה ויכסף להדבק בעולם הגדול הרוחני המלאכותי ולהצמד בו מפני שהרובקבו הוא החיים התמידים האל יביאינו בכללם ויסיעינו כמו שסייעם :

ברק שלישי

אמר חנניה בר יצחק מצאתי בטה שהעתקתי במגילת

בין חנניה
הקדמונים
קבורים

הקדמונים מגילות גוילים כתובות בזהב ובזולתו מן הצבעונים ובראש הספר הוא צורת כל פילוסוף על כסאו ותלמידיו עומדין לפניו והרומיים מאז ועד עתה עושים בספריהם ובמגילותיהם כן לכתוב אותם בזהב ובכסף על קלפים צבועים באלה הצבעונים ובראשם צורת החכמים מצוירת ואם היה הספר ההוא כולל מאמרים מאנשים רבים ושימו הפרש בין כל מאמר ומאמר והיו מצוירים צור' כל פילוסוף קודם דבריו וזה לרוב השוקרים בחכמה ואהבתם בה ובגדם אותה :

ברק רביעי

זה ספר זכרון דברי הפילוסופים הם החכמים הקדמונים המשכילים אשר יסדו החכמה ומלכם יצאו מקורי

במגילת דברי
הפילוסופים

הרעות ולהם המשלים היקרים והחכמות הנכבדות ודבריהם על לב שומעיה כרוח החיים הנושבת או כמנוחה ליגע והיו דבריהם יורדים על הנפשות כפליגי מי שבציון וכשיבת הנודד מקומו ולכל אחד מהם חזק המאמר הנבחר והמותר השלם מה שיקבלוהו מי שישמעוהו ויעיל למי שימדהו וישיד לו ענין השלימות כי אזן שמעה ותאשרהו יומה יוכל ש המבה לשבח פעלת החכמים

וענינם

ובתחברות הדעות * אמר השני איך ישתוקקו הלבבות לדעת התעלומות
 וכבר נעלם מהם מציאות האמת יואיך יתברר הזך מן העכור בלי יגיעת הרעיונים
 ואיך ישיגו המחשבות במעמקי הסודות והם צפונות בצפון השכלות והגיעו התאו
 אל מקורם ומחצבם והתחזקו הרותב במקום ומוצאם והחזרו הרעיונים ליסודתם *
 ושבו תנועות המחשבות אל מקום נוחם * ונבדלו הדמיונים מהדמיונים בריקים כח
 האויר והשקיעו אל היכליהם מאספי סודיהם * אמר השלישי קבול עידות
 היסודות יביאו הרעיונים בשאון גלי המחשבות והגיעו אל האויר המגיע לדעורת
 ולבבות * ויקבלו האויר מהגיע אל הלבבות * וירוצו במערכת להשיג תבונת
 התעלומות * וידבקו במלכות העליון אשר הם קיום הנפשות בצל עניני הכבוד *
 אמר הרביעי איך יתחברו ההופכים לדעת עידות הכוחות הצפונות בדעו להראות
 תעלומות הצפונות עד ידבקו הרותב ברוחות * ויהיו נמסכים המינים במינים *
 ויתברכו במרחב המחשבות * ויכנסו במשעול השכל * וידחקו מעכירת הסכלות *
 ויבדלו מזולתם במעונות הסתר * לבא למרחב השכל * ומה נכבדת הטובה היא
 נמה יקרה ונעימה * מר חכמי הונכתו אלו המלות בזהב ונחקקו בהיכלות
 והיו קורין אותן במרחב הקהילות * ודורשים אותם אל התלמיד * ואוצרים אותם
 באוצר חכמתם :

פרק שביעי

נקצו חמשה פילוסופים בהיכל מהיכלי החכמה זכרו
 מענין החכמה והמוסר * ויאמר הראשון החכמה חיי
 הנפש * ונוח הגוף * חורעת הגוף בלבבות * ומצמחת האהבה וקוצרת התקוה *
 ואוספת השמחה * לא ידען אורה ולא יכבה נרה * אמר השני החכמה * תשכץ
 השכל ומאזני הצדק * ולשון האמונה * ועין התבונה * וערוגת ההנחה * ומסיררר
 הדאגה מהנפש * ושלות הירואים * ושטחת השוממי * וסחורת החרוצים * וטובת
 העולם הזה והבא * אמר השלישי החכמה זוהר הלבבות וערוגת המחשבות *
 ומרכבת הענוה * וערב ההצלחה והטובה * ומרה אל הוישר ומביאה אל דרך
 נכונה * והפליץ בין השכל והלבבות * לא ישכחו אותותיה * ולא ימחקו טויהיה *
 ולא יכשיו דבר אלא בידיעתה * אמר הרבי יעי החכם פרי החכמים * ותבוא
 המשכילים * ומקור החיים * ונועם הנשמות * ונוח הלבבות והגיות * ואור הענייני *
 והצלחתם * ועמוד לגלגל המחשבות * ופלא המופ והבחניה * אמר החמישי
 החכמה היא צורת השכל המנהיג ענייניהם המביא לידעת סודותיה * האופת
 על תעלומותיה * והמורה על סתומת כחותיה * השליח בינה ובין הלבבות *
 בענייני החכמות ומיני התושיות * המברר אותה מן הספיקו ומשבושי הענייני :

נקצו ה'
 פילוסופים
 זכרו פ'
 הסקר והקוים

פרק שמיני

אשר חנניה עקר אלה הקבוצים * כי היו מלכי יון וזולתם
 מלמדים לבניהם החכמה והפילוסופים ומסירים אותם
 במיני המוסר * וכוני להם בתים מצופים זהב מצוירים במיני הצוירי * ואולם עשו
 אלו הצוירים כדי להרויח הלבבות מהם * וישתוקקו העינים לראותם * ויהיו הנערים
 שוקדים בהיכלי הצורות ללמוד המוסר כסבת הצורות אשר היו שם * ועל כן היו
 ספתחים היהודים פתוחים בהיכליהם * ומצוירים בבתי כנסיותיהם צוירים *
 והישמעאלים עושים שכיות בבתי תפילות * כל זה להרויח הנפשות אליהם
 ולהתעסק

ממין הקבוצים
 והכנה הראויה
 להם

ולתעסק הלבבות בהם * וכשילמוד התלמיד מבני החכמים חכמה או מדע או
 מוסר יעלו על מגדל עץ אשר עשו לדבר בבירת רצוף ברצפת בהט ושש מצוייר
 כזהכיום המועד אשר יתקצבו בו אנשי השמלכה בבית ההוא אחרי השלמת
 התפילה ולברך האל והיה מרבר בדברי החכמה אשר למד * ועליו עטרת תפארת
 ומשכצות זהב כמיני אבנים יקרות והיה קורא בשלום רבו והיו מכבדים הנער *
 ומחשבים ומנטלים אותו * ויחשבוהו לחכם עפ שכלו ובינתו * ויכבדוהיכלות
 וישימו שם ספרים * וידליקו שם מנורות * ויקטירו שם קטורת * ויתקשמו במבחר
 בגדיהם * וישאר המנהג לחוק עד היום לאוסה הנקראת צאכה * והאוסה הנקרא
 מאגוס *

נחית הכת
דר'טע טל

פרק תשיעי

אמר חנניה והיה אפלטון החכם המלמד בזמן
 דופסטיאנים המלך * ושם בנו ניטפורש והיה

פלטון
דופסטיאנים
ניטפורש

אריסטוטלים נער יתום נשאו לבו לעבודת אפלטון וזמן המלך דופסטיאנים לחכם
 היכל מוצע ברברים לבנו ניטפורש * וצוה לאפלטון לשקוד עליו וללמדו * והיה
 ניטפורש נער וכסיל חסר דעת קשה לשמוע ומהרה לאבר * ואריסטוטלים נער
 משכיל ונלכב מחודד * והיה אפלטון מלמד לכן המלך החכם והמוסר יוסה שהיה
 מלמדו בלילה שוכה לטחרתו * ולא היה מכין דבר * ואריסטוטלים היה מלקט כל
 דברי אפלטון אשר למד לניטפורש * והיה יודע ונכנס כלבו * ואפלטון לא ידע
 דבר מענין אריסטוטלי * עד אשר בא יום מועד ותקנו בית הזהב והלבישו ניטפורש
 משכצות זהב ובגדי רקמה * ובא המלך דופסטיאנים ואנשי ממשלתו ואפלטון
 ותלמידיו * וכאשר השלישו התפילה * עלה אפלטון החכם וניטפורש אל גרם
 המעלות ומקום דרשות החכמה לראשי הקהילות והנער ניטפורש דבק לשונו
 לחכו ולא ידע לדבר דבר חכמה ולא פתח פיו במלה או בדברי מוסר * ורפו ידי
 אפלטון והתנצל אל הקהל כי לא ידע ערך תבונתו * ולא בתן שכלו * וכי היה
 כוטח בחכמתו * אחרי כן אמר אפלטון אתם מבחר התלמיד * היש בכם מי שידע
 החכמה וימלא היום מקום ניטפורש * ויטהר אריסטוטלים ויאמר חנני אדני החכ
 אני אקום ואדבר ממת שלטנתני * ויבז בעיניו ולא נתן לו רשות לדבר * אחרי כן
 הוסיף שנית לקרא לתלמידיו ויטהר אריסטוטלים ויאמר אני אעלה אדני החכם *
 ויאמ' לו עלה * ויעל אריסטוטלים אל המדרגה בלי הזפנה וכלי בגדיו לא ככלווי
 בגדיו ויצפצף כאשר יצפצף העוף במיני החכמה והמוסר אשר היה מלמד אפלטון
 לניטפורש לא נפל דבר אחר * אמר אפלטון אדוני המלך זאת החכם אשר למדתי
 לניטפורש למדה אריסטוטלים בגניבה והכין אותה כסתר לא הנית דבר * אב' מה
 כירי בשתנות האל ובמניעתו * והיה מנהג כל מלך ביום ההוא לכבד בנו ולרומם
 מעלתו * ויצו המלך להטיב לאריסטוטלים * ולבלתי רומם מעלת בנו * ונפרדו
 הקהילות ביום ההוא * והם משכחים מעלת אריסטוטלים ותמיהים על מתת
 הכורא ומניעתו *

פרק עשירי

אמר חנניה אה הדברי אשר מצאתי מחכמי אריסטוטלים
 אשר דבר ביום ההוא * דעו רבותי כי המדע מתת אר'ים
 והחכמה

כדנחה
ועמנו אנדור
וכנר

דר'טע טל

והחכמה נדבת מי שיתנדב ויפנע וישפיל וירומם והיתרון והתפאר הוא החכם
 אש הוא רוח הים ומשך השכל הרבני העליוני אני ארוסט' טלים בין פילונים
 היתה משרת נטפ' ריש בין המלך הנרול דיפסט' יאנים למדתו והבניתי סבת ותהילה
 למולה הצדק ופסכב הסבות דעו בני אדם כי בדיעות יהוועדו בני אדם לא
 ביחסים למדתי מאפלטון החכם כי החכמה ראשית הדעת והמוסרים הלבבים
 הרעיונים והם תכונות במחשבות במחשבה נכונה ישנו העצה הרחוקה
 ובהמתנה יתישון הכקשות ובמתן המלה תעמוד האהבה בלבבות ובעבור על
 פשע ושלמו העניינים וברוחב הנפש ינעמו החיים ותשלם השמחה וכניעם
 השתיקה גדולת האמה וכמצאית עניני הדבור תגדל המעלה ותושג הנדולה
 ובתת אדם הדין מעצמו הוא סבת החברה ובענוה תרבה האהבה כאשר יזכו
 המעשים בגמילות חסד יהיה הנדיבות וכצדק יכניעו האויב בארך אפים יזכו
 העושים ובהתאפקות ישעזכרו הלבבות ביתרון יהיה האד' ראוי לשם הנריבו
 בנעיומות יהיה האדם ראוי לקנות כבוד באמונה תעמוד האחוה בדברי נכונה
 ישלם הצדק בדברי התכונות ישאו המשלים היס' יורוך חכמו יתחייב התוספת
 מי שמכיר חסרון בעולם מהשעות יתחברו הפגעים בשלוח ימצא נועם המאכל
 והמשתה בכיאת הפגעים יסר נועם החיים ותעבור הטובה בהתנאות במתת
 חסד ראוי לכפור בטובה בכפירת המוכח יתחייב הפעשה חבירי העצל יסור
 ממנו רוע המדות חבירו מסתכן עמו מי שירצו צעדיו יחסר עינו הכליל
 שפל ואם יהיה עשיר והנדיב יקר ואם יחסר כל הכצע והגאונה היא
 העניות הנסתרת היאוש הוא העושר הגלוי באסרך לא אדע הגעת אל חצי
 החכמה מהיות השושה גורמת מכשול הלשון המסתכל בעניינו הוא ראיה
 על שכלו יגיעת המלוד היא תלוש השכל במוסר אל הצדק ליתחם היראה
 עדי החכמה החונף לכוש הכסיל חברת השושה ענו הרוחות התענוג כנשים
 מדת השואים ההתעסקות כדבר האובד הוא איבוד העתים מי שזמן נפש
 הרע מסתכן בנפשו התאוה סבות הדאגה הסבל חיזוק הזרזות ופרי ההצלחה
 חבר הכסיל מסתכן בל המכיר נפשו לא יאבד ערכו כין בני אדם מי שמוסף
 דעתו על שכלו יהיה לו למוקש הסנסה יותר חכם מן הרופא כשיחסר לך מוסר
 שקוד על השתיקה כל מי שהיה זריו לא יתחרט מי שילהץ יכשל זמי שימחר
 ילכט כל המרבה לחשוב ימלט וכל המרבה לבחון יריח כל המרבה לשאול
 ילמוד מי שישא יותר פכולתו יפול הנסינות אין להם תכלית והמשכיל יוסף
 שהם בכל יום הרגילות על כל דבר שלטון כל דבר וכל אדם להעתיק בלתי
 הטבעים כל דבר תמצא בו תחבולה בלתי הנזר דין מי שנודע בחכמה יכבו אליו
 העניינים בהידור יספיק מן המליצה ההעברה והקצור אין להאשים המרבר
 לרוע הבנת השומע מי שימצא נועם האמת ישפית לו מערוך השאלות ומי
 שלא ישג על זה שקיע בכסילו ונפתה ברוכ עצתו ונמשך עם התאוה בהתכונן
 בעניינו והיה נודע ברוע הפנהג מבלתי תת יתרון ללמוד החרדה והראגה
 בעת ספקך האחים טוב מן הסבל והניחומים ונוחס האד' על שברו טוכסראגתי
 אין דבר ממהר לאבד הטיבות כמו השקידה לעשות עול מי שיבקש עבוד המלך
 בלי מוסר יצא משלוה לתרדה העלייה אל הגולה קשה והייתה אל הכוז קלה

שער ראשון

פרק אחד עשר ד

אזרון החבמי

פרק אחד עשר

אמר הנני אלה אשר זכר אריסטוטלים מעיני
המספר הם החילת מה שולמד החכם להלמידיו
בשנה הראשונה עם הכתיבה היונית * אחרי כן בשנה שנית יעתיקו מן הלמוד
הזה ל הרקודק והשיר * אחרי כן בשנה שלישית לחכמת הדת * אחרי כן בשנה
רביעית לחכמת החשבון * אחרי כן בשנה חמישית לחכמת המכונה החמדות *
אחרי כן בשנה ששית לחכמת הכוכב * אחרי כן בשנה שביעית לחכמת הרפואות *
אחרי כן בשנה שמינית לחכמת המוסיקא היא חכמת הנגון * אחרי כן בשנה
תשיעית לחכמת ההגיון אחרי כן בשנה עשירית יעלה לחכמת הפילוסופיה והיא
חכמת האותיות העליונים * ואלו עשר חכמות ילמד אותם התלמיד בעשר שנה *
חכמה אחת לשנה * וכאשר ראה אפלטון חכמת אריסטוטלים לכל מה שהיה
פלמק'עם ניטף ורש אהב אותו ושמח על שכלו * וירא כי המלך צוה ללמדו
לאהבו * וישם בו נתו ללמדו עד אשר אסף עשר החכמות ויהי פילוסוף חכם כולל
לכל מה שקדמהו *

במדד לחוד
שער הקמות

פרק שנים עשר

התקבצו ארבעה חכמי * האחד יוני והשני מהרוד
והשלישי מרומא * והרביעי מפרס * בהיכל
פניסוס המלך וישאלם על המליצה מה היא אמר היוני המליצה ישר על הלך
המאמר ובחירת הדברי כה אמר הפרסי המליצה ידיעת מקום ההפסק והאריכות *
אמר ההודי המליצה ביאור העניין המגרה ונועם הרפזים * אמר הרומי נועם
ההסתפקים יהיה בתחלת הטובה * ור' בני הדברים גורמי לקון השוטעו *

לרשת חכמי
שנרו ש'
בט' יט'

מל' ט' ז'
מל' ט'
ה' ל' ט'

פרק שלש עשר

נקבצו שבעה חכמים מחכמי יון בבית הזהב *
ואמרו נזכור מן החכמ' דבר שישאר לבאי אחרינו
ואמר אחד מהם איש אחד ממנו אשר ישג העינים הנעלמים והגלויים על אמת
דיעים * והשני התבונה ותגווח נפשו אל הבטחון * אמר השני' אלו שרמה חכמת
הבורא בתכלית הדעות היה זה קיצור בחכמתו * אמר השלי' שראוי לנו להתחיל
בידיעת נפשותינו קודם שנעלה לידיעת אלרינו * אמר הרביעי מה מאד רעה
עמידת העומד במעמד שיצטרך בו לדע' נפשו * אמר החמישי מי שיאהב הצלחת
נאשו לא יתרפה בה' כש' אם העמידה בעולם הזה נמנעת והיציאה ראויה * אמר
הששי מפני זה היה טוב החבור לחכמי העוזרי בשכל ובחכמה * אמר השביעי
אני לא ארע * אבל ארע שבאתי בעולם הזה מוכרח * והייתי בו משחומם * ואצא
משם בעל כרחי *

בקרון טענה
שכני יון
שפניין חכמה

פרק ארבעה עשר

נתקבצו עשרה פילוסופי באפריון רצפת בהם
ושש ביו' מועד * ולפני כל אחד מהם תלמידיו
וכאשר כלו תפילתם וקרבותם ישבו בהיכל על גרם המעלות ותלמידיהם לפניהם
ואמר כל אחד מהם לתלמידיו למד מה שתשמע מן החכמה * והיה למד כולכם
כלמוד איש אחד * ויחל הראשון ויאמר ההתעסקות בזולת הצורך יזיק לצורך *
אמר השני' לשון הסכלות בקצת עניני' יותר צלחה מלשון החכם * אמר השלישי
אין קיום גמול הטובה כ'א בתורת המטיב * אמר הרביעי אם לא תהיה משכיל ידע
לדבר

קנין טענה
לוחמנים
למי קמחה

ט' ז'
ט' ז'
ט' ז'

שער ראשון

פרק המשה עשר

זכרון החכמים

לדבר היה שומע וידע להחיש
 רוצו לרפאו אמר השלישי רוע העולם הזה והכא בשני דברים העניות ועצלה
 וטובת בעושר ובוריות אמר השביעי רע שלהבת ממדורת האש אמר השמיני
 סבל התלאות בא מטוב האמונה אמר התשיעי לכל מעשה השלמה והשלמת
 העולם להזהר מן העבירות וידיעת הבורא רם ונשא ולהאמין בו אמר העשירי
 תכלית הגדולה בעולם הזה ובכא טוב השכל :

פרק המשה עשר

נקבצו שלשה עשר חכמים מתבמי הפילוסופיה
 היונית בהיכל המלך והיה בקצה ההיכל כסאות
 המלכים המתים מצופים זהב ועליהם בנדי רקמה ומכלולי זהב וענקי בצורתיה
 וצמידים על ידיהם וכאלו הם עומדים על כסא מלכות בפני מאירים לא נס לוחם
 וישבו בקצה ההיכל ויזכרו עניין המלכים אשר היו לפניהם ויאמרו קצת נזכור
 פענינו החכמה מה שיהיה מוסר ותוכחת לשומעים אמר הראשון טוב הדבר
 אשר דברתם כי הוא יקר מכל מה שנזכר ומבחר מה שנגזר אחר כן אמר דעו כי
 בחליפת החולפים התבוטת לבאים אמר השני לא מת מי שהקדים פעלי טובי
 שזכרוהו בהם או השאיר חכמה שילמדו ממנו אמר השלישי מי שילמדו ילמדו
 ומי שמתבונן יבין אמר הרביעי דברי חכסאמת האומר כי קצת החכמה חלק
 מן השתיקה אמר החמישי השתיקה טובה מן המעות אמר השישי אין הצלה
 מן המות ולא יועיל ממנו המנוס אמר השביעי מה טוב קו היושר בכל העניינים
 ומה מאד רע המתירות בהם אמר השמיני קיום הסתייה נועם הסתר וכבישת
 העניינים נועם התקון אמר התשיעי ראה ענייני מי שהסתכל באחרונות אמר
 העשירי לא תכשר העצה בא שלשה בכחינת העניינים וידיעת התקון
 ולחשוב באחרונות אמר האחד עשר לא תקובל העצה בא מן הסחויק בשלשה
 דברים אוהב חומל או חסיד ירא או מאמין נאמן אמר השנים עשר
 אמרם והמיתות והחכום והפליגום ואני אומר כי שורש הענייני השכל וענפיה
 הבחינת אשר השלש עשר די לנו במות מוכיח ובאפונה עושר ויביראה חכמי
 ובהתבוננות עסק :

שקנן י
 שמינו נכח
 מוסר ומוכח

פרק ששה עשר

נקבצו אצל אנשוריון המלך ארבעה פילוסופים
 סחכמי דורו אמר אחד מהם ידבר כל אחד ממנו
 במלה כוללת אמר הראשון מבחר החכמה שתיקה אמר השני מיטב האדם
 שיכיר מעלתו ותכלית סדעו בשכלו אמר השלישי אין דבר מעיל לאדם כמו
 שלא יבטח בטובות העולם הזה ולא יאמין בהם אמר הרביעי אין נוח לנוף כמו
 הרצון כמה שנגזר לו ולכטוח כמה שנחלק לו :

שקנן י
 פילוסופי נכח
 טלוח

פרק שבעה עשר

נקבצו ששה פילוסופים וזכרו חכמות הנעלם
 וכי כל מרה שיושגו ככח הראור והשמע
 והשימוש והמחשבה צריך לנכות והקצור מהשיגו גלוי והרבו לדבר בה
 הענין ויאמרו התלמידים רבותינו בארו לנו אלן הראיות בכירור קרוב להכניתי
 ונקל לרעיוני אמר הראשון איך ישיג הרגשים פישאינו פורגש או איך יגיע
 הרעיונים

שקנן ט
 פילוסופי נכח
 ששלוש

לכח סדינן

3
 2
 1

נמשא חרקים . שער ראשון פרק ששה עשר ה זכרון חכמים

הרעיונים למי שלא נודע סגור ולא נודע הדרך אליו . קצרו המחשבות מהשיג
 התעלמות ושבד ריקם הרעיונים ממציאות הנער . ואספודיעות קודם השג
 התבונות . אמר הש"י מי שילאה לדעת נפשו . ילאה לדעת זולתו . ומי שצד
 לו במכחר העינים יקצר מהשיג התכלית ומהבין התבונות . אמר השל"י ש
 לעינים הגלויים אמתות נעלמות יהיו תקון המלאכה . והם נורמים הקיצור
 מהשיג אותם בדעות ובמחשבות . ואולם יעלו אליו במחשבתם לא באמת .
 וידעוהו בראות הרעיון ולא בראיית העין . ואפשר שתפול המחשבה על דבר
 בלי טושג ברעיונים ובלתי מובן . אמר הרב יע"י אמתת הרעיונים יגלו בהגיע
 הסגיע אליה . ובהדבק הרוחות בהם וכאשר יגיעו אליהם יתאחדו בהם ויתחברו
 ויבואו בכללם . אמר החס"ישי הדגעה לא תהיה אלא אחרי הכדל הזך מן העבור
 ודיעת הנסתריות מן הגלויות . והנסבת הנערך מן הנמצא . והזכות אינו אלא
 לנפשות לא לגויות . ובהפירד יתאחדו ובהבדלם יתחברו ויודבק הזך בזך . וישוכחו
 העבור על העבור . אמר הש"י ראוינו מתבוננות ועולות עד הגבול אשר לא
 יעברוהו ורעיונינו משוטטים במרחב אשר יקצרו מהשיג . וילאו להקיף עליו .
 כי הוא דק מהשגת ההרגש . והדעות יכלו כטרם השגתם . והרעיונים יכלו
 קודם הגיעים . והמחשבות תלויות מתודעת בקצורם סקעות באמתתם סגועות
 סריעות וימיקם .

סמ"ל
 סל ק"ב

פרק שמנה עשר אמר א"י אום כי היה לפלוסופים קבוץ גדול
 בסעודת חד קל המלך אשר עשה לבנו יצוא

פרק שמנה עשר

פננז מרנה
 פלסופי
 פניני
 פתיקה

לבעל המוסיקה לשקד לפניהם . וללמוד מפיהם מה שידברו פניני המוסיקה
 אמר אחד מהם הפלסופא ענין נכבד בלאתה יכולת הדבור להראותו ולא יכלו .
 להראתה אותו הנפש בכח הנגון . וכאשר נגלחה שמהה הנפש בה ונשתוקקה
 אליה ועל כן שמעו אל הנפש והאזינוה ועזבו עיניי הטבע ולהסתכל בו . אמר
 השנ"י יתרון המוסיקא מתחבר עם כל מלאכ כאיש הפשכיל מתחבר א כל אדם
 אמר השל"י המניע כשהיה בחוץ יניע הנפש . וכשיזיה מבפנים יגיעו
 המיתרים אמר הרב יע"י חבור הקולות בגונים כחבור האויר באויר וכשיצא א
 מהם מקול חבירו בתוספת או בגירעון יהיה הפירוד . והוא כמו העשן עם הרוח
 ההולך יסין ושמאל . ואמר לבעל המוסיקא מדוע תנועות הקולות ושבירת
 הנעימות וסמכוך בגרוץ ערב וינעם . ולא יערב כן דבר המסופר . אמר כי אלה
 והתנוע' נחיל הספור נעימו ודוק'מים הגר' כראשי ההר' על צוארי השבית'
 הסלעים שהם יותר מזוקים ועריבים מן המים אשר בכטן הנחלים והמעינות
 והיה מנהג אחד מן הפילוסופים בשכתובכית משתה היוין אמר לקראת בעל
 המוסיקא עורר הנפש לקראת כחתי הנכבדות מן הענוה והיושר וסבר הפני'
 והגבורה והתננה והצדק והנדיבות . ויצא אחד מן הפילוסופים עם תלמיד
 וישמע קול כנור . ויאמר לתלמידו לכה ונקרבה אל זה הכנור אולי נלמוד ממנו
 צורה נכבדת . וכאשר קרבו אליו שמעו קול רע ושיר בלתי מתוקן . אמר
 הפילוסוף אמרו המנשחים והקוסמים . כי קול הכוס וכת היענות ויווי על מיתת
 האדם ואם הדבר אמת קול זה האיש יורה על מיתת הכוס . אמר החס"ישי
 הנפש כשתתבודד חגן בנינות הסעציות ותזכור עולמה הנכבד וכשיראין

הטבע זה הדבר וידענו יתייבכ בפניה בכל מיני ציוריו ויצנים לפניה אחר אחר
עד שישכיבה אליו ותרעוב מה שהיא חבו פניו עמה ותרעובק בנגונו
הטבע ותחבור החבור הנכבד ותשקול הנגונים המתקנים ותמשוך עם הטבע
ולא תחדל מעשותו עד אשר תשקע בים הטבע בכל בחותיה

פרק תשעה עשר

נקבצו עורד פילוסופים כמבחר גדול בזמן
אנטיפיאול אצל פורניוס החכם ושלח
המלך אליו סופרו לשמוע חכמת החכמים ולקבץ אותם כאוצר חכמתו ויאמר
פורניוס החכם מי שירע להחכיר תנועות הנפש עם הטבע כחבור תנועת ארבע
המיתרים עד אשר יתנועעו כולם יהיה שמחת העולם ותענוגו עם תענוגו
וזכו מקץ עליהם כשירצה להחטנו באיזה מין מהם ויכל לעשות אמר השלי
הנגון יתרון נכבד נלאה ההגיון לבאר אותה במלותיו והוציאה אותה כנגון
באוזן כמו סככה ותיאיה אל הנפשות בכתה ויקבלוה ממנה מפני הטבע
אשר בה וירוחו בה בשומעם אותו וישתוקקו אליו ויזכירוהו כשלא יהיה נמצא
עד אשר השיבוה פעמים רבו השכה אשר חנוח בו הנפש וינעם להויקל עליה
אמר השלישי משוש בקול הערב יהיה משני דרכים או שתהיה כשונטטר
ודורשת הצורות מעצמה ושקיעתם בים עצמה ומי שינע אליה מן הטבע
תשיכיהו אל מה שיש אצלה ותקבליהו בו ואם המצאיהו מתחבר תשמח בו
ותגלה אותו בתכנית נכבד אמר הרביעי יתרון האד על כל בעלי החי והגון
ותכונה ואם ישחק ולא יבין ושוב בהמה והיה אפלטון אומר לא יתכן למנוע
השק הנפשות כנפשו כחשק הגויות בגויות והיה אמר לבעל המוסיקה תראה
לנו זמן הציצית כציציו והערנות במיני בשמים והיה אפלטון אומר צפור
הדרור וכל מיני העופות וכל מיני הסוסים והגמלים ושתוקקו ויכספו לקול
המוסיקה והיה המלך אכסדר סמעיטלשתות ולשקוד בבית משתה היין
וכשיועץ להלחם עם אויביו או לערוך לקראת צבא יצוה להניף מיתרי הכנור
וכשתשקע נפשו בים המחשבות והעיצות יכה על מינו אשר בין ידיו ושריכו
ויהי ריש המנגן ואמר מצאתי תועלת בחכמת המוסיקא במרוצת הסוסים וערוך
השלטים ולהוציא החיילים ולא עמדתי במלחמה ימי אשר לא ידעת ממשקל
נפשי ומחבור מניניה ומשקל חנלחם עמי אם אני נוצח או נצוה ואמר
אריסטוטלים תוצאות המוסיקא יעוררו העצה הרחוקה ויקריבו המחשבה
הנודרת ויהרדו הרעיון היפה עד אשר ישוב פה שאבה וישדל מה שנתעצל
ויהיה זך מה שנעשה עבוד ויתערב בכל עצה ומחשבה וימצא ולא יטעה
וישלים ולא יאחר ואמר סולון ראיתי האילי בשעת הנגון ותקיעת החצוצרות
והמחול וישגילו לארץ ראש עד אשר ישנו מפני התענוג אשר ימצאו כנפשות
המוסיקא נגון אהבה וחברה והחכיר בין איש מאנשי הבית ובין שפחת המלך
ויכעם המלך ויאמר למנגן הלא ידעת כי כתוב שלא יתחברו גופו בני חורין עם
גופות העבדים פן יהיה הבן גרוע אל תשתו פן היין פן ישנו דעותיכם
וישחית מחשבותי ואז אמר אריסטוטלוס לולא גדלת הנפש הנבחרת עליו הינו
אומרים כי אין מוסר עם ענוה נכבד מזה אבל נדע כי גדלת הנפש וקרת הרוח

אמר מילט
מרי כנפ

ב

ג

ד

ה

ו

ז

ח

ט

נקבצו הרבה
מילטוס
בפניו
קכוס

גרים לו זה אמר לו על מה כעס אמר על חבור הנכבד בנקלה ושחיתו מן
 הנין מה שלא יכיר בו היתרון והחסרון ושמע אריסטוטלס תופש כנור ינגן
 בנין יבחנו בו היתרונות מהחסרונות ואמר איך יהיה יכולתי בטבע להבין זה לולא
 הנפש ואמר המחשבה מביאה המדע אל הדבר הידוע והמסויקא מביאה אל
 המדע הרוחני ואמ' טיטוס מנהג אנשי רומי כשיכב' החוליה על החולה ישמעוהו
 הנגון ויקל מעליו ואמר אפלטון לבעל הכנור והוא היה מנגן בקול זה הקול
 גשמי ואין לנו צורך בו אמרו לו רבינו ואתה גשמי אמר כי גופי עובד לשכלי
 ואמר אפלטון התענוג שלשה האחד מהם תענוג ההגיון והכנור והוא אשר
 יעורר השמחה ותענוג האחר חי והוא אשר יפוך מן הטבע והשלישי בינוני
 ביניהם והוא תנועה נגד הגוף החי וקוד' שתחננע היא רוח נפלת במין הנוח
 וכשינוע אותה יעוררה הזכרון וגלויה עד מה שיפוך מן הטבע ותעלומה
 נגד התנועה ואמר עוד כי הטבע הוא תחת הנהגת הנפש כי המדות הטובות
 והפעלים הנכבדי הם לנפש ואמר צורת הרע כשתנוע ולא תגלה תעורר הפחד
 ואם תגלה תעורר האבל וכך צורה הטוב כשתנוע ולא תגלה תעורר השמחה
 ואם תגלה תעורר התענוג ואמר אריסטוטלס לתלמידיו והיה מנגן אמר לו
 עורר צורת הגבורה הכמות אחרי כן אמר לו אראה כך אותו ההכנה אמר לו
 ואיך אמר אריסטוטלס דאית ההכנה השמחה ואני רואה אותך שמח
 ואמר אפלטון ברוב עסקי החכמה קיום תענוג השכל וכן כרוב ציורי הגופות
 העליונות קיום תענוג הטוב ועל כן התפד ציורי הדיעות ויתפידו לך השכל
 ואמר ראית ההכנה מציאת התענוג עם קצת הרגשים וראה התענוג ואמר
 אכסנדר אפשר שאראה האד' מתנועע אצל המוסיקא ולא אראה ביניה הפרש
 ולא חלוק ולא תפקידים תנועת זה אמר לו זהו השק והוא הגיון שכלי וההושק
 השכלי לא יאחד להסתיק מילודחסקו בהגיון הנשפי אבל יסתיק לבו וירמוד
 לו בגלוי חשוק ספיו ובקריצת העין ובתנועה נעלמת כגזו זה העין ובעפעף
 וברמיזה וכל אלה הם מליצים מדברים אלא שהם רוחנים פשוטים אבל
 החשק הכהמי נשתמש בהגיון הגשמי להליץ בידו ויזיף גלוי חשקו החלוש
 ואמר אפלטון מי שיהיה דואג ונעזב ישמע נגוניה הנפש הנדיבה כי הנפש
 כשתעצב ותדאג ידעך אורה וכשתשמח יזהיר אורה ותראה זיווה ויראה כן
 החשוקה כפי בח קיכול המקבל כפי זכותו ונקיותו מן החוגף ומן הגוף האדמי
 כן אמר המלאכת שילוש או שיהיה הדבור או שיהי' הנשפים שונים ואשר
 יהיה בו הדבור יותר מן הפעל הוא כמו כפור המעשיות והמשלים אשר הוא
 במלות ולא יהיה בפעל ואשר יהיה בו הפעל יותר מן הדבור הוא כמו הרופא
 אשר מעשיו יותר מדבריו ואשר ישחווה בו הפעל עם הדבור הוא מלאכת
 הנגון ועל כן היא מבחר המלאכות והוא שיהיה דבורו ומעשיו דבר אחד כמו
 תופש הכנור אשר נגונו כפי תנועותיו :

ע"ט ט
אפלטון

פריטול' ט"ס

אפלטון

ככ"כ ט"ז
אריסט' ט"ז

אפלטון

פרק עשרים

אמר קי' רוס אולם עשינו המיתרים ארבעה כנגד
 הטבעים המורכבים באדם שהם ארבעה ושנים
 מיתר השורק הנקרא זיר כפי הגבורה והגבורה נגד הסרה הירוקה והמיתר
 השמנה הנקרא מתנה כנגד הצדק והצדק כנגד הדם והמיתר המשלש
 כ כ כ 2 11 הנקרא

ככ"כ ט"ז
המיתרים

הנקרא מתלה כנגד היושר והיושר כנגד הליחה הלבנה והמיתר האילם
הנקרא באם כנגד המחילה ויקר הרוח והמחילה והרות כנגד המרה השחורה
ויתחייב מן המיתר המשנה השמחה והששון ויתחייב מן המ' שלש הפחד
ומתוך הלבב ויתחייב מן המיתר האילם אשר כנגד המרה השחורה הראגרה
והשמחה יבואו ממה שיעורר טבעם במסך הטבעים והמשלש המיתר השורק
והמשלש אל המרה הירוקה עם הליחה הלבנה כמו זמן החום והחורף והוא
כמו הנבונה והמורק והמשלש המיתר המשנה והאילם אל הרם ואל המרה
השחורה והוא כמו זמן הסתיו וזמן החום והוא כמו השמחה והיוגן כי הם
תועלות משתנות כמו האצבעות והיתירות אשר ישחנו בכל מיתרי הכינור
ומחלק הנבונה המלכות והנדיבות וסבר ומחלק המורק הזילות והבילות
ומחושך והכוז והחולש ומחלק השמחה הפענוג והחשק ונוע המה ומחלק
השחורה ביטול התאוה והיוגן ואכר א מן החכמים אישון העיון מראת הפש
ואמר אהר צרף למשורר להראות עיניו הנפש בשירו וראוי לכונה להלבישו
ביגון אשר יאות לו ואמר אקלי'ם המוסיקא מלאכה תחביר כל מן אל מינו
ומשתמש בטבעי ומעורר הנח ומניעה הנדבחה אפר'ום הכלל העולה מדרך
המלחמה ואמר כי הנלחם כשיבא במערכת צריך להשמר וכשישמר יבשר
ואם לא יעשה תבכה האש ותשק'ם התנועה ויתקרב הגוף עד שיראה כמו
שימצאו רת ורעד וישתחו המעבר ויסתם החמי'ם תנועה במשקל ותבער
וכאשר יבעיר המשקל החמימות תגלה צורת הגבור' בי תנועת המלח'ם שקולה
במשקל המוסיקא זה מאמר ידוע אצל יבורי המלחמות ואעפ' שאין כל נבוח
יכול לפרה אלא אם יהיה מתודד ומשכיל במודות המלחמה ובעבור זה היו
רבים מאנשי הנבונה כשיבאו ישנו מעט יין לעורר התנועה ולהעביר הדאגה
והפח אשר ימצאו והיה בתחילת בואו במלח'ם ערוך מפני הדלק היין בחמימו'
היסודות אם כן היין הוא עילה תגיעו מחשבות בעלי המוסיקא והנבונה
תודיע בעלי הנבונה כי כשתשלם המחשבה ותגמרתירא הצורה הנפלאה ואמר
השיעור המעט מן היין יעורר המחשבה ויהיה עריכות הדיבור מתיקון המשקל
כי כל דבר שקול הוא ערב ואפ' שיהא עריבות הדיבור מרק'ה הכח המתקבצ'.

פק'ל'ט
מדר'ם

נשלם השער הראשון

השער השני
במסרי הפילוסופים וחכמי יון וחדות
ורמיזות אשר נכתבו בספר לפען יעמד
ימים רבים כי בחכמת הטבע ידם רמה בדוב ולא יראה ולא ימצא ברוב
יגיעיהם עין אשר טמא

ולו חשעה עשר פרקים
פרק ראשון
אמר מקראם אילו יחריש מי שלא ידע ובטלו המחלוק'
וכאשר הוא ראייה הישר על הטעות כן לא יודע
המושג הטוב כי אם כמושב הרע ולא יודע החלק למי שלא הרגיל בהפכו'
והדבר אשר ישמחו בו הוא אשר ידאגו עליו ואשר ששה לא יחסרו הדאגה'
המקנא

פק'ל'ט

המקנא והחומר והעשיר והמפחד מן הריש ומבקש מעלה שהוא פחות ממנו והיושב על בעלי המוסר ואינו מהם זמי שיש לו זמן מועט מהעשיר ואמר מי שיכבוש סודו יעלים מבני אדם עיניו ואמר לשון הדקדוק טוב לאדם מן העושר אשר יאכלנו וירישנו ואמר מי שמושיב נפשו במושב המשיכל ישיבוהו בני אדם במושב הכסיל ואמר מי שהיו בני אדם בעיניו שוני לא היו לו חברים ואמר אל תמאס ככף מי שירצהו השקר ואמר רוע הקורבה מבני אדם גורם החברים הרעי על כן היה בין בני אדם בינוני ואמר מבשר הדברי אמצעים ואמר הדאגה תלחץ הלב ואמר הדאגות מדולי הלבבות כאשר החוליים מדוה הגופות ואמר רדוף אחר המוות יתנו לך חיים ואמר אם לא תשני שאלתך כמחלות וב התאפקות באיזה דבר תשיגה ואמר אנשי העולם בטורים כמולה כל אשר יפתחו קצתה יסגרו קצתה ואמר בבטן הארצה סתים ועל גבה חולים ואמר אורך הימים יאבד כל דבר ואמר המהירות ימלט מן המכשול ואמר הטובה הרע שני דרכי בעלי כל לשון ראויים לו ואמר טוב מן הטוב עשותי ואמר רע מן הרע עשותי ואמר יש לי תקוה במשיכל ההולך ודל יותר מן הכסיל המצליח ואמר ריעות מתנות הכורא והמוסרים קנינים ואמר כמה איש שמח מדבר אשר בו חליו וכמה ירא מחורי אשר הוא דפואחו ואמר מי שנוסה לקבל כמי שנתנה לו טובה והודה ואמר אם לא יהיה שכל איש גובר עליו היהיה מפתו כדבר הגובר עליו ואמר כל עושה רע הוא מת ואם הוא בנה החיים והמטיב חי ואם הוא באשמי המתים ואמר החכם רופא הדת והעשיר חולי הדת ובראותך הרופא ימשך הולי לנפשו איך יפא לזולתו ואמר לא חתיה שלם עד יבטח מסך אויבך כל שכן כשלא יבטחו כך אהביך ואמר העושר מעשה הצדקה והצדקה מרכבת הרשע ואמר מי שיקרה נפשו בעינו ומי שתיקל נפשו בעינו חיקר האדמה ושוכניה בעיניו ואמר יראו מי שישנאהו לכס ואמר מי שלא יכיר הטוב מן הרע הציגה עם הבהמות ואמר העולם שלל הזרזים ודאגת הפתיים ואמר אין טוב בחיים כל אם לאחד מן השנים מדבר חכם או מחריש שלומד ואמר חכם חולק טוב מכסיל מודה ואמר לו לתלמידיו לא יהיה מודה מורה וחכמלא יהיה חולק ואמר להם אמת כיהחכם יהיה חולק והכסיל יהיה מודה ואמר החשק כח בראו הבורא למען יהיה כל חי יכול לדחל הכח ההו כי היא דוחקת אותו על תאוותו להוליד בדי שתקני צורתו בעולם כי אם בקיו מה שבעולם הזה סכה ואולם היה החושק מתאוה הצורות היפות למען יצא פרוי מיטב הפרי ומבחר הצורות ואמר מי שלא יהיה נאמן ואמר יודע החוטא יברוע אחריתו ועל כן לא חזר ממנו עד תדענו ולא תדענו עד אשר תחטא ועל כן יש בין האדם ובין הישר טעיות רבות ואמר הלשון משרת הלב ואמר טוב כמה שנתנה לו חכמה וירא לחסרון הזהב והכסף ומי שנתנה לו השלווה והמנוחה וירא לחסרון החולי והליגעה כי פרי החכמה השלום והמנוחה ופרי הזהב והכסף החולי ורוב הליגעה ואמר להעתיק השמח משמחו נקל מהעתיק הדואג מדאגתו ואמר מה יתרון בחיים אשר יסרו מן השעות ובריאות הגוף מוזמן לרגעים ויש להמהה ממי שימאס המות והוא כנתיבתו ולא מצאתי אדם שלא יברח מן המות והמית חשיגו ואמר לאחד מתלמידיו איך הסגאת הפוכה אלא מאת הבורא אמר

אמתי אמר אך מדוע תמאס לראות פני מי שלא מצאת הטובה אלא מזכותי
ואמר מי שיוכיח העולם לא ישבח כטובתו ולא ידאג על רעתו ואמר הונע נפשך
היום למנוחתך מחר ואמר החרה בעת התלאה גורמת הדאגה ואמר מבחר
הרעים מי שיושכר יעשו מן הרע אל הטוב ותוקף הגבורה מי שידחה כבוד ההיח
מבני אדם ומבחר מנהגי היושר טוב הקנין ושיעור ההוצאה ואמר כל מנהג
הבסיל בטעות שישים זולתו ומנהג לבקש מוכר להאשים נפשו ומנהג
המשכיל החכם לא יאשים נפשו ולא זולתו והאה סקראט מלמד למד לנעתח
הכתיבה אשר הוי המלמד לא ישקו החץ אלא לירות בו יום אחד ורצה אחד
מתלמידיו לנסוע ואמ לו צוה אותי אדני החכם והשיב לו היה חושד מי שתכיר
והיה נזהר ממי שלא תכיר ולא תקוץ להרהוק רע המדות ואם תחנה במחנה
לא תלך יחף בלילה ולא תטעם צמח אשר לא הדעיהו ולא תבחר הדרכים
הקצרים ובחר החורבות אע"פ שיהיו רחוקות ואמר שימו רשותכם ביד הבור
ואתם אל תבחרו במה איש אשר יבחר לעצמו דבר אשר יהיה בו מפתיו
ואמר ראוי לכל בעל שכל להשמר מכל מקרה והמקרה הרע מכולם מי שיהיה
משתיח למידות הצדק והחושב ברוע האחרות יעזרו להשיג החכמה ואין
היוק מזיק לכבד ולנקלה כמו הממהר להאמץ ברכילות ולהבין רע בין אחים
ואמר המנסה יוסיף דעת והאמץ יוסיף אימון והביטח יוסיף השתדלות
ואמר שתדל על עסק יוסיף כח והנתעצל יוסיף חולשה ונתב סקר אם אל מלך
זמנו ומת לו בן אחרי שבח האל דע כי הכורא שם דעולם הזה בית אברון
והעולם הבא בית הגמול ושם יגיעת העולם הזה לגמול העולם הבא סיפיה
וגמול העולם הבא מן העולם הזה חלף ויקח מה שיקח במה שיתן וינסה מי
שינסה כדי לגמול אותו ואמר לא תתקן לבעל הטעות טעותו כי ילמד ממך
חכמה וישוב לך לאויב ואמר העוונות הגלויות ישחיתו הטענות הברורות ואם
כי הסיבה אשר ישיג בה העצל חפצו היא אשר תפריד בין החרוץ ושאלוהו
והדבר אשר יפריד בין הפרנסה ובין המשכיל הוא יביאה לכסול ואמר האמת
הוא רחב על השוא ואמר מי שיהיה הכצע והתאוה לו למרכב לא ימוש עונו
פהתחבר לו ואמר לא יהיה החכם חכם עד שיכבוש כל תאוות הגוף והיה אומר
בני השבילו בצל מי אתם ואם לא תשכילו היוהרו מן העולם ואם לא תדעו
להזהר מן העולם תחשבו אותו קוץ ודורר ודעו וראו אנה תשימו רגליכם
וזהרו מן התאוות כי הלבבות התלויות בתאוות העולם דעותם רחוקות מהאל
רם ונישא ואמר בעט חנועות העט רסן על תנועת יחרי הבינור ומלאכת
ההינון מוקד סת על פלאכת הטבע ואמר איש לסקר ראט מדוע לא ראתיך
עולם נעצב אמר לו מפני שאין לי דבר שאם אחסר אותו אעצב עליו ויען
אחד מן המרתלים יאמר לו אם נשבר החבית והיתה לו חבית לסקראט למחסה
מזרם וצל מחורב אמר לו אם תשבר החבית לא ישבר המקום ואמר לו בן המלך
אני רואה עליך אמר לו ומפני מה אמר לו מפני שאני רואה עניוהך וחסרוך
אמר לו אילו ידעת מה הוא העניות היית דואג על עניות נפשך ולא הית משלים
לבך לעניות וכאשר רצו להרגו אמר לו אחד מתלמידיו מה תצוה לעשו מגופך
בשתמות אמר לו מי שיוצרך לפנות המקום יתעסק בזה הדבר אמר והביט
אליו אדם כשהיו מולכים אותו להורג ויאמר לו יקשה בעיני על אשר יהרגוך
על

פקר' אט
פ' למד
כ' כה' הכתי'

ס' ס' ז' ח' ט'

י' ט' ס' א' ב'

על לא חמס בכפיד * אמר לו אם כן היית רוצה שאהרג על חמס * ויאמר לו
 המלך הונד הונד לי כי אמרת כי הצלמי לא יועילו ולא זיקו אמר אמת כי למלך
 ולמיעתו יועילו וזיקו * אבל לסקראט ולמיעתו לא יועילו ולא זיקו ושכחתי
 אחד מעמי הארץ והוא בכה * ויאמר לו אחד מתלמידיו ארזינו הפולמוקי ולמה
 אתה בוכה והוא משבח אותך * אמר לא שכחתי אלא מפני שיאותו וידמו קצת
 מדותיו לדמותי * על כן בכיתי * וחבית אחד מתלמידיו לאשה יפה ויאמר לו
 מדוע אתה מכיט אליה * אמר לו אני מכיט לנועם צורתה * אמר לו הפך אותה
 ויגלו לך מומיה * ויאמר לו מי שישרו מדותיו תנעם מחייתו והארץ שלוותו *
 וימעטו אויביו * ונועם המדות ינחיל האהבה ויחזק הידידות והוא מביא אל

המעשים הטובים * כאשר רוע המדות מביא אל המעשים הרעים ומי שישרו
 מדותיו ותחזק אהבתו וימשכו הלכבו לקראתו ומי שירעו מדותיו תגדל איבתו
 וכל ראויו יודו ממנו ונועם המדות גורם הצדקות והמעשים העליונים * רוע
 המדות גורם המעשים הרעים ומי שינעמו מדותיו יהיה אוהב * ומי שירעו
 מדותיו יהיה מאוס * אמר סקראט הנשיפה יקושי לא יפול בו אלא מי שנפחה
 בהם * ואמר אין היוק מזיק כמו הסכלות * ואין רעה ברעת הנשי * והיה מסתכל
 באשה חולה * ואמר הרע כרע יחלש * והיה מסתכל במטת אשה שויליבה
 לקברה והנשי סביבותיה סופרות ומתנפפות * אשר הרע יתעצב על מפקד הרע
 והביט אל אשה זקינה מתקשטת * אמר אש מועטת האור שורף כל סביבותיה
 ואמר הזרזי מי שלא לכדוהו הנשים כי אם יפל בידם יקצצו כנפיו ולא יצטחו
 עוד * ואמר מי שירצה להתחזק על דרישת החכמה * יעזיב מהשלים הנשים
 על נפשו * ואמר העלמת הסוד חובה על המשכיל ומגלה סוד אין לו שכל *
 אמר המשוכח מי שיעלים סודו שיש פה שירצה מחלקו והעלמת סודך סיבת

כפי

דבר

כבודך * העלמת סוד בלתי דוברה עלך * אמר המשוכח מי שיעלים סוד אשר
 לא צוה להעלימו אבל יצוהו להעלימו אין ספק כי הוא חיובה עליו ואם העלם
 סודך וסוד בלתיך כאשר תרצה שיעלים בלתיך סודך * ואמר מי שיהיה מגלה
 סודו אינו נאמן לנפשו * ומי שאינו נאמן על סודו קל וחומר בסוד זולתו *
 והעלמת הסוד סבת האהבה וסניע אל המעלה העליונה * וכל המעלים סוד

דבר

יהיה מקום למצפוני הלבבו * ודע כי בשחצפות סודך טוב לך משחצפני זולתיך
 ואמר תזרזר מן הזמן כי הוא הזמן רע מאד ואיך תוכל להמלט ממנו אפילו אם
 תזרזר כי הזמן ישמח האויב באויבו * ויעציב האוהב באוהבו * ואמר כי הזמן
 יזהיר על עצמו ויורה על רוע ככליו * כי הזמן להשיב הוד עכור ולהפריד כל
 חברה לא יהיה הזמן זך לחולפים * ולא יהיה זך לבאים הזמן אורב ואין מרגיש
 לפגמיו יצא ספקם ההבטחה ישוב עכור בשיהיה זך * הבטחון על הזמן מנקש
 ולבטוח עליו סכלות * והזמן יבאר רוע פעליו וחזמתו בהסתכלותו * ולא יתעלם
 אלא מן הכסיל והזמן מוכיח הכאי תירוש הזמן איבוד עם * ועונש עם ההבטחון
 על הזמן אחר הכרתו תכלי העצלה * ולהאמין כמעדיו תכלי הפתיות * ולהשוב
 רעה עליו תכלי הזריו * הזמן חדש לא יהיה ישן * ומחובר לא יקרה יקני * לא
 יבלה ואמר מי שהיוו הימים נוסעי בו אל יסתפק בו כי אכריו יכלו ונפשו נוסעת
 מן העולם * ואמר כאשר האבד הזמן מי שקדמך כן יאבדך * וכאשר הונה למי
 שקדמך כן ינדך * ואם לתלמידיו בני יספיק לך מן הזמן מה שניראה מתהפכותיו

בן קל וחומר בחולתך * ראה איך יסועך מעניין לעניין * וישנה עליך עת אחר
 עת ולא ישנתה וכלה אותך והוא לא יכלה * ואמר מטוב המדוי אם הם מונעות
 העבירות כי לא יאותר להם ואמר נועם המדות יציל כעליו מן הצרות ויוע
 המדות יפיל בעליו במכסרות ואמר מי שישרו מדותיו נסלתו חסאמי * ונעזר
 בכשלונו * ומי שירעו מדותיו יענש בחייו ויהי ולא תכופר חסאתו * והביט אל
 אשה מקוסדת ואמר אשה ירבו את עצה כאשר תודל מחרתה תגדל רעתה *
 ואמר לתלמידיו בני אם אי אפשר לך לעמוד בלא נשוי שם הברית עמה באכילת
 בשר פת כי לא האכלינו אלא בעת הצורך * ותקח ממנו כפי מה שתקוי נפשך
 ואם יקח הלוקח ממנו יותר מצורכו יתליאיהו ויהרגהו * וכן הנשים מי שלא
 יתחבר עמם כי אם בעת הצורך ימלט * ומי שיתחבר אליהם ואין לו צורך גדול
 יתחרט וימצא נגע וקלין * ואמר לו מה האמר על הנשים אמר כי הם אילן הר
 ומר אשר יצייז נאים וכשאכל מהם חספותה ירחיגו ושאלו אותה על הנשים
 ואמר לו התפקד אצלם סוד אשר לא נגלה ולא היה יכולת לחסיעל דבר אשר לא
 עשוהו * והביטה אליו אשה ותאמר לחברתה מה מאד כעורה צורת הזקן אמר
 לו אילו לא תהיה מן הצורות הכעורות * הית רואה צורתו האמתית * ואמר
 לסקראט מתי תחלה החכמה להראית כך אמר מעת החילותי לבזורת אמר כי
 תכל ראיה מעין חכמים ושאלו לו איזה חכמה טובה שילמד אדם כנערותו אמר
 יבשר לאדם שילמד מה שייטיבו בו חייו * ואמרו מדוע תתחבר לכומרים אשר
 כי יגיעת הלימוד תהיה לבני המוסים הטובים ושאלו לו מה הדבר הממהר ויותר
 מכל דברים אשר הקין ואמרו לו מה הדבר הרחוק אמר התקוה * ואמרו לו מה
 הדבר הקשה מכל אשר תמות * ושמע סקראט איש אומר כי השכל אמור ביד
 חסבלות אמר לו ולא כן אבל השכלות מגורש מן הסבל * ואמר לא יתכן הנפש
 שתדע במה שיעוהו והכטיותה * ואמר לו אחר מן התלמידים מפני מה אחינינו
 חכם אמר לו אילו ידעה במה שהכטיותה תעוף ולא ישיג אדם ממנה תועלת
 ואמרו לו באיזה דבר תושג החכמה אמר שיהיה האדם נעזר ושוקד עלית ויהיה
 לורעיון להכין בו וכשהיה לו מעצרות שילמוד בהם :

כל שם

פרק שני

נחמיה פרקים

אמר אפלטון לרגילות על כל דבר שלטון * ואמר רע המדות
 ישחית המעשים כאשר ישחית הלענת הדבש * ואמר הלב
 זהר * והדאגה חשך * וכשיבא האופל על האור יחשיכהו * וכשיצא האור על
 החושך יזהירו ותבא השמחה על הדאגה כלב כאשר יבא היום על הלילה ואמר
 אין לי תועלת מן החכמה אלא דעתי שאיני יודע * ואמר לו לא בני באמרי
 לא אדע אקיים כי אדע * הייתי אומר כי לא אדע * ואמר האש לא תחמר בעוד
 שיקחו ממנה לא תכבה באפס עצים * וכן המדע לא יכלה כרוב הלימוד אכל
 חסרון לימוד יודעיו הוא סבות אכזר * לכן אל תהי כליי במה שתדע * ואמר
 השכל זכות הנפיש והשכלות עבירות * ואמר מי שמתעסק במה שאין לו צורך
 אכזר הצורך * ואמר ההשענות על מה שנגזר סנוחה ללב * ומיעוט הרגילות עם
 בני אדם זריזות * ואמר הזות שנים והסבלות המות הגדול שבהם * ואמר
 בשיבחה החכם מבני אדם רודף אחריו * וכשיתחבר עם בני אדם תכרה ממנו
 ואמר ענייני העולם יקצרו מהמשך בהם אחר מהמשמעות * ואמר כשתראת
 העין

העין התאוה יתאפק הלב מן הבקשה ויאמר כשתלאה לבאר המילה אל הט
 ממנה לזולתה כי כשירבו ענייניו ירבו התחבובי הלשון והנחת האם מפני
 שלא אדעינו טוב משאניחנו לקוצי בו ואמר אם יהיה הסכלית במגרעות
 המדות הטובות יהיה העקשות מתוספת המדות הרעות וראה אפלאטון איש
 מרבה לדבר וממעיט לשמוע ויאמר לפרע חוב אזניך מפיו כי הבורא ית'
 יצר לו שני אזנים ולשון אחת כדי שששמע יותר ממה שנדבר ואמר
 המות פגע הנפשות והנה ברחת ממנו ואין להם מנוס ממנו ואמר לתלמידיו
 מי שישבח אתכם ללא גמילות חסד מהירו לגמול אותו פן יהפך השבח גידופה
 ואמר לאנכון לאדם להטריד לבו במה שאבד ממנו אבל צריך לישמור
 מה ששנשארו לו ואמר מי שלא יעזור אהביו בעושרו יעזרוהו בעת חסרונו
 ואם ממתן השוטה הפתיות ותועלתו הכעס וממון המשכיל השתיקה ותועלתו
 הענוה ואמר לאיש אחד נעצב כתלאה מצאתהו אילו תעביר על לכת כשרה
 שהם בני אדם תמעט תאלתך ואמר כשתחובר לזריו בקש רצונו בהקציף
 חבירו וכשתתחבר לפתי הקציף אותו ברצון חבירו ואמר יתבאר קילקול
 המלכות במשול התעלולים עליה ומי שאין לו גיילות ואמר תאות בני אדם
 והפציהם יתנועעו כפי הפצי המלך ותאותו ואמר המלך המצליח מי שתוכיף
 מלכות אבותיו בו והמלך הנקשה מי שתפסוק מלכות אבותיו בו ואמר
 כשתהיה המלכו במעלה ישתעבדו התאווי לדיעו וכשתהיה במורד ישתעבדו
 הדיעות לתאות ואמר לא ניתן לאדם חלק מן ההצלחה שלא יגדע לו מטוב
 ההזמנה יותר ממנו ואמר אל תניחו בניכם על מוסרם כי הם מסוכנים לזמן
 זולת זמניהם ואם אל תבקש מהירות המעשה כי בני אדם ישאלו היאך תיקן
 אותו ואל ישאלו בכמה ימים תיקן אותו ואמר מיתרון החכמה שלא תוכל
 שיעבדך האדם אחר בה כמו שיעבדך בשאר העסקים אבל אהה תעבדנה
 כנפשך ולא יוכל אדם לשלול אותה ממך כאשר ישלול אדם זולתה מן החפצי
 ואמר עשותך חסד לבן חורין יעוררהו לגומלך ועשותך חסד לנכל יעוררהו
 להוסיף שני לשאול וכשתתמה על ענייני בני אדם תשוטט במחשבותיך בכל
 מדותיך כי יש לכל אדם סודות ומתנות מאת הבורא ואמר הנבלים מרפי' אחר
 מומי בני אדם ולעזבו מדות הטובות כאשר יבקש הזכוכי המוקסר המנועם
 בנוף ויניח הכריאים ואמר העושר ירים מן הנבלים כפי מה שישפיל העני'
 מן הנדיבים ואמר כשיוצליח המושל יאמץ עוזרו וכאשר ידל יאמץ אויביו
 ואמר כשיבקשו שני מריבים האמת לא ימית איש את חבירו מפני שעיוונם
 אחד וכשיבקשו התגבורת ימי' איש לאתיו מפני שיש בהם שני כחות וכל אחד
 מן המריבים יבקש להכניע חבירו ולהגברת שיש בו ואמר לא יכרח המושל
 מלהלחם על מי שיגבר עליו אלא מפני חולשת נפשו ומפני שיכורה בעיני
 המלחמה ההתערבות תהיה נחמתו והכניעות ימענו ממנו ואם כשימגעו לך
 בקשתך יהיה כעסך על נפשך יותר ממה שתכעוס על מונעך ואל תרבה
 לבקש מבני אדם כרוב הסיוגך כי תרחיק ממך הלבבות ותשאיר דרכי היושר
 ואמר ויגרום לך התאוה בעיניניך כשתהיה שנואי לבני אדם ולהכניע אליהם
 כי תתן מנפשך יותר ממה שתיקה לך וכל הכנעה בלי רצון איננה בשבחה
 באחריתה ואמר לא אדע מה כי הוא החשק אבל אדע כי הוא שיגעון אלהי

לא משובח ולא מגונה • ואמר כי האהבה והאיכה תהיה על שלשה חלקים
או לחיבור הרוחות ולא אדם מנס מאהבת הכירו או לתועלת והנאה או לדאגה
ושמחה • וזה פירושו כי חיבור הרוחות יהיה להיות החברה והלבנה בשני
פולדות במזל אחד אותכים זה לזה כמבט אהבה או חצי אהבה וכשיזדמן זה
להיו בעלי שני המולדות קשורי בעבותות אהבה ויאהב זה לזה • וכאשר תהיה
אהבתם לדאגה או לשמחה כשיהיה הצומח במולד שניהם במזל אחד או יביט
צומח זה לצומח זה מאהבה או חצי אהבה • וכאשר תהיה אהבתם לתועלת
והנאה כשהיו גורלי ההצלחה במזל אחד ייביט גורל זה לגורל זה מאהבה או
חצי אהבה זה יורה כי ישיג זה מזה תועלת • ויהיה התועלת ביניהם סיבה
אהבה או יתיה להם ההיזק מצד אחר • והרעה אשר תמצאם ותהיה דאגתם
אחת על כן יתחברו ויחוק כל זה מכני הכוכבים כשעת הלידה ויחלושיו מבני
הכוכבים הרעים • ושאל לאפלאטון אחד מתלמידיו על הסתורה ואמר השלם
הסתורה בחריצות ריוב החספקות אמרו לו וכבר מנעת מן החריצות • אמר
כי קטן העושר בתנועה ובהליכה אמרו לו בטה יודע החכם אם הוא חכם אמר
כשלא יתנאה במה שימצא מהעצה ולא יעשה דבר בהכרח • ולא יחסרהו
כשלא הדאגה הכעס • ולא תבארו רגל גאווה כשישבחוהו ושאלו לחכם מדוע
תבצר העושר ואתה זקן • ואם טוב שימות אדם וינחלו לאויביו הונו משיצטרך
לאוהביו בחייו • ואמרו במה ינקם האדם מאויביו אמר שיוסף אדם מרד טוב
בנפשו • ואמר כי יש באד ארבעה טבעים שכלי וסבלות ויושר ותאווה • והשכל
יריב עם הסבלות • והסבלות ילחם עם השכל והיושר יאשים התאווה •
והתאווה תלחם עם היושר • והאדם שולט על הפצו • ומי שיעשה טוב יגמלוהו
עליו • ומי שיעשה רע יגמלוהו עליו • ואמרו והיה מנהג אפלאטון לשתוק
במעמד הקהילות ויבקשו ממנו לדבר ולא ירצה כי היה אוסר עד שיבואו בני
אדם וכשחיה בא אריסטוטלוס היה אומר דברו כי כבר באו בני אדם •

פרק שלישי

נהנה עכ"ס

אמר אילו לא יתיה המתנאה משובח • ולא הכעס
שמח • ולא הנדיב מקנא • ולא החומד עשיר • ולא

העשיר מקני אהבה • ויאמר אסמך כמה שיאחבך בן • ואהבתך כמי שישנאך
זולתו הנפש ואמר מבחן האדם שכלו כאשר מבחן הזהב האש • ואמר הענוה
משען הנבל • ומנן החיזק האויב • ומשגב מקנאת המקנאו ועל כן לא תוכל
לחלחם עם נבל כמו שתחריש וכזה תכניעהו ותשיב צור הרבו • ותשליף
עליו הרבות הערי אשר ירבנו מחילתך לו והם יקחו נקמתך ממנו • ויאמ' החכמה
מורה השכל • והשכל מנהיג המחילת • והלשין לפני אריסטוטלים אחד
פתלמידיו בחבירו אמר לו אריסטוטלים התרצה שאקבל דבריך עליו על מנת
שאקבל דבריו עליך • אמר אליו לא אמר לא אם כן הרף מן הרע ויקח ממך •
ואמר איש לאריסטוטלים הונד לי כדברתי עלי רע • אמר לא הניע
מעלתך בעיני שאשמור לך אחד משלש • אמר לו ומה השלש • אמר לו איך
לך חכמה בעיני שאניע בה מחשבתי ולא תענוג שאפתה בו את נפשי ולא שקידות
על המעשים הטובים • ואמר הרבילות תוכל אל הלכבות האיכה ומה שיספר
לך על אחד הוא שיקללך • ומי שיגיע אליך הרע כן יגיע ממך לזולתך • ואמר
הכעס

לפי סגן

קס"ח חפ"כ"ג
פ"ב ע"כ"פ

פרק חמישי

אלכסנדרוס בן פליפוס המקדוני נקרא בעל הקרני' ^{פ"ב ע"כ"פ}
ואולם קראו שמו בעל הקרני' כעכו' שהיתה מלכות

ממזרח ועד מערב שהם שני קרנות העולם' ואמרו אחרים אבל היו לו שני
קרנות בראשו ונקרא שמו בהם וזה בעל הקרניים' ושמע מרבו אריסטוטלוס ^{פ"ב ע"כ"פ}
כי הראגה תיחד הלב ותמס אותו ורצה לנסו' אמיתת הדבר' ולקח חייה דומה
לכני ארס בטבעה ועצר אותה ימים במקום חושך ונתן לה מחייתיה די' ספקרה
ואחר כך שחם אותה ומצא לבה נמס' והמיר כי דברי אריסטוטלוס דברי אמת
ומפורסם' ואמר כי אל תתחבר למלך בשעת השתכשות ענינים עליו כי הים
לא יצל רוכבו כשהוא שוקט כל שמך כשהוא סוער ויהמו גליו' אמר אלכסנדר
למלמדו אריסטוטלוס חן לי עיצה ככל עסקי ואין להתנהג עם פקידו אמר
לו מי שהיה לו עבדים ויטב מנהגם הפקידהו על החללים ומי שהיה לו שדרה
וייטב בעבודתו הפקידהו על עבודתם ושל' איזה דבר מצאת במלכותך שאתה
שמח בו יותר' אמר יכולתי להשיב גמול למי שהטיב לי יותר ממה שהטיב'
והאשימו אלכסנדר בצאתו הוא בעצמו למלחמה ואמר אין ממדת היושר לצאת
אחי במלחמה בעבורי ואני לא אלחם על נפשי' ואמר בעל המוסר יכבד ואם
הוא רש כמו הארייה שיראו ממנו והוא רוכב' וחסר המוסר יקל' ואם הוא
עשיר ככלב זאם יושם רביד זהב על צווארו ואמר שתדבר למי שאין לו ריעה
דומה למי שישקה אילן יבש' והסעת אכנים מראש ההר יותר נקל מדבר
למי שאין לו רעת' ואמר אלכסנדר ליושבים לפניו יאות לאיש שיתבייש
לעשות דבר מנוה בביתו מאשתו ומכנו ומעבדיו' ובמקום אחר משאר בני
אדם שיפגע בס או יודעיו או מכיריו ובעת שאין שם לא יודעיו ולא מכיריו יבוש
מכפשו ואם מכל אלה לא יבוש מבוש מהבורא יתברך שמו' וזכרו לפני המלך
אלכסנדר שני אנשים ראחד עשיר וראחד רש ואמר שאלו בת דומינותם
לקחת אותה לאשה' ואילם אותה לרש ולא רצה לארסה לעשיר' ושאלו
אותו על זה ואמר לו אדוני המלך עשיתי בעבור כי העשיר היה שוטה ולא היה
לו מוסר לשמור העושר והרש היה בעל מוסר וחכם ויש תקוה שיתעשר ועל
כן הוקרתי על העשיר ואמר אלין אלכסנדר אדוני המלך יש לנו אסירים ^{פ"ב ע"כ"פ}
דכים והם שינאך' והאל המשיך בס ולמה לא תעבוד בהם'

פ"ב ע"כ"פ

פ"ב ע"כ"פ

פ"ב ע"כ"פ

פ"ב ע"כ"פ

פ"ב ע"כ"פ

פ"ב ע"כ"פ

פ"ב ע"כ"פ

פ"ב ע"כ"פ

ספק * וכננס אדם לפני אלכסנדר ושאלוהו בלות ודבר לפניו והטיב לדבר ושאלו
 אותו וענה להם כהגון וכרת * ויאמר אלכסנדר אליו לו היתה כסותך כתיקון
 אמריך אז היתה נותן לגופך חוק מן הקישוט אשר נתנה לפשך חוקה מן
 הרע * ואמר אדוני המלך המאמ * יכולתי עליו אבל הכסות אתה תוכל עליה
 אז צויה המלך להלבישו מחלצות והטיב לו * ושאלו שני אנשים מאלכסנדר
 שהיו מרואי פניו שישפט בינם * ואמר הדין ירצה אחד מכם ויקצוף האחד
 אבל השלימו בניכם ותתרוצו שניכם * ואמר הסיר אלכסנדר פקיד מפקידות
 הטובה והשליטו על פקודת פחותה ממנה * ובשעה כננס * ואמר לו המלך
 איך ראיתי פקודתיך ואמר אדוני המלך איך הפקידות הטובה מתקנת האדם *
 אבל המשיכל יתקן הפקידות * ואעפ שהפקידות גרועה בטוב המתנה
 והצדק * וישרו בעיני אלכסנדר דבריו * והפקידו על פקידת גדולה וטובה *
 וצוה אלכסנדר שר צבאו ליפות לאויבו המנוסה במלחמה ואמר לו כן *
 ואמר אליו אלכסנדר ואיך תעשה אמר שיעמדו כמלחמה אלהם עמם כאומץ
 ואם ינוסו מלפני לא ארדוף אחריהם * ואמר אלכסנדר לנערו כשיביטו
 בו בני בליעל והיו משבחים אותו והטיבו וראו אולי הריעוריו בדבר ועל כן
 הדיתי ראוי לשבח עליה והמלך אלכסנדר הלך למדינה אשר מלכו בה מלכים
 ואבדו * ושאל אם נשאר מזרע המלכים אשר מלכו במדינה ההיא
 אחד * ואמר לו כן איש אחד נשאר ואמר הראוני אותו ואמר לו הנה
 שוכן בקברים ושלת אחריו ובא אליו ואמר לו למה שכנת בקברים אמר לו
 דציתי להפריש בין עצמות העכרים ובין עצמות המלכים ומצאתי הכל שותי
 ואמר לו לכה ללכת אחרי ואחיה גדולתך וגדולת אבותיך ומשפחתך בה ומה
 היא תאוותך אמר חיים בלי מות * ובחרות בלי זקן * ועושר בלי רש * ושמחה
 בלי דאגה * ובראוי בלי חולי * אמר לא ראיתי משכיל כזה אחרי כן יצא מאתו
 ולא זז מן הקברים עד יום מותו *

פרק ששי

מספר מל

אמר דינאנים אם תעשה הטובה ואיך כוונתך ברה דינאנים
 אלא למען ישבחוך * איך לך יתרון על מי שעשה
 הרע למען ישבחוהו עליו כי רוב בני אדם יעשו הרע למען ישבחו אותו ואמר
 אל הדבר לפני איש עד אשר תשמע דבריו * ותעריך מה שיש כנפשך יותר
 ממנו ממדו טובו החריש ואסוף בלב הרכי אשר תוסיף עליו מטה שהחכונג
 ממנו * ואם יהיה כנפשו יתרון אז ראוי לך שתפזר להוסיף הדב הנוסף על מה
 שיש לך * ואמר כשהיה מנדפך חדל אישים דע כי הגומל גידופה פחות ממנו
 ומקבל הגידופה סבל טוב ממנו * וראה נער יפה מוסר מכלי תואר ואמר כטר
 טוב הזה הביא אליו היה לו יסוד * וראה אשה תלויה באילן * ואמר מי יתן כל
 האילנות ישאו בפרי הזה * ואמר איך טוב מי שימנע מעשו רע אלא הטוב מי
 שיעשה הטוב * וראה זקן צובע שערו זקנו אמר לו אם תוכל להעלים שיתך
 בצבע התוכל להעלים בלותך וזקנתך * וראה שלמד ילמד לאשר הכתיבה
 אמר לו אל תוסיף להרע * וראה אשה שהיה נשוא אותה נחלי שוטף אומר
 לא יאבד הרע כי אם ברע * וראה אשה נאה ואמר טוב מעט ורע הרבה *
 וראה שני אנשים מתחברים ושאל על ענינם ואמר לו הם שני רעים ואמר

ליו מדוע אני רואה האחד עשיר והאחד רש' וראה נער דומה לאביו ואמר
עד נאמן אתה לאמך' ואמר תיקון השכל בחמשה דברים הפסידו כהפכם
תיקונו בטוב הטבע' וארך הכריאות ונועם המדות ועיינו החכמות ולהתחבר
עם אנשי החכמה ויושר המנהג ואמר מבחר כלי הנשק בעת התלאות הסכל
כיו הבורח ממה שעתידי להיות הוא מסוכב בחוך יד' המבקש' ואמר לאחד מן
המלכי נכנסתי אליך בתק' הוקבלתי רוע מוסרך בסכל' וראיתי לפניך אנשים
הקריבם המזל הטוב אליך ואחרים הרחיקם המזל הרע ממך ואין ראוי אל
הקריב לבטוח ולא לרחוק להתיימש' כי תחלית הידיעה' המבחן על כן בחון
ותקור' ואמר אין הון עתק כמו השכל ואין חוסר כל כמו הסכלות' ואין חבר
טוב כנועם המדות ואין משען חזק מלבקש עצה ואין ריוח מן ההצלה' .
ואין ירושה מן המוסר ואמר החולי מאסר הנוף והדאגה מאסר הנפש' ואמר
הלב דק מאד' והגוף גס מאד ושמיד' הדק בגס כאור הנר בתוך הכור יסתיריהו
מכל מיני ההיזק' וכשתגבר עליו הדאגה תראה בו' ואמר השמחה חיי הלב
והדאגה חץ הלב ואבדו וחידף איש מהמשחקים מחיית דיאוגנים' ואמר
לוי דיאוגנים אילו רציתי להיות במחיתך יכולתי יצאו תרצה לחיו במחיתתי לא
תוכל' ואמר לו עוד אנצח אותך בניצוח' אשר הניצוח בלי פחות מן הנוצח
אבל מה שיש לה בכליך יצא על פיך ולא יזוב מכל כלי' אלא ממה שיש בו'
ואמר אני עשיר ממלך פרס' ושריו יותר ממנו' אמרו לו ואיך הדבר אמר כי
יש לוי מעט' ויספיק לוי והוא יש לו רב ואינו מספיק לו ולא אדאג לדבר והוא
דואג' ואמר בן אדם אם תרצה מן העולם מה שישפיק לך תספיק במעט ממנו
ואם תראה מה שלא יספיק לך כולו לא תספיק' ואמרו לוי דיאוגנים מדוע
החכמים שוקדים על דלת העשירים והעשירים לא ישקדו על דלת החכמים
אמר כי ידעו החכמים מעלת העושר והעשירים לא ידעו מעלת החכמה'
ושאלו דיאוגנים על המזון מתי טוב לאר' שיאכל' אמר מי שיש לו כשירעב מי
שאין לו כשימצא':

ועדת המתווסרים פכל בני אדם וקרא שמה גליאנוס המזהכת

פרק שביעי

פיתגורס

במורה נבוכים

אמר פיתגורש החילת מה שאצוה אתכם בו לרומם
ולכבד מי שלא ישיגנו המות' והוא הבורא ומלאכיו
ולכבדם כפי מה שתחייב הדת והאמונה' ואחר זה אצוה אתכם כעבוד הכבוד'
עזרי האמונה ל' הפילוסופים והחסידים המתבודים' והמאוסים העולם'
ולכבד ישיגי אדמת עפר' הם המתים לעשות מה שתחייבו הדת לכבדם' אחר
זה אצוה לכבד הוריים וקרוביה' ואצוה אתכם שתבחרו שבני אדם רעים נאמנים
למען יהיה חברי אמונ' והמתיקולתם דברי כד' שיתבי' להם התועלת
ככם כפי יכולת' להועיל אותם' וזה נחלת מה שראוי לכם ללמדו אותו' אחרי
כן ראוי לכם להרגיל ולכבש נפשכם מכל הדברים אשר אני זוכר' תחלתם
כגינותיכם ופיוסותיכם' והזהירו מז' הכעס ומעשי' נבלה בעת מן העתי' בסתר
או בגלוי ותהיה בלימתכם ובשוניכם מכל אדם' וראוי לכם להרגיל נפשכם
לתת הדין מעצמיכם בדבריכם ובמעשיכם' ואל תשאנו נפשותיכם לעשוה'
מעשה

מעשה בלא בחינה ודעו כי המ' ישיג לבני אדם על כל פנים ואולם העושר
 תהיה כוונתכם בו לצבור אותו מעסק יושר ולהוציאו בכמוהו ולא תהיה
 כוונת' בו לצבור אותו ויש עת' אשר ימצא לבני אדם היות מן הכח' העליונ'
 וקבלו מהם מה שימצא אתכם מבלי שתתחרטו רק שתפצרו לרפאות הדבר
 ההוא כפי יכולתם וראוי לכם לדע' המקרי אשר ימצאו במבחר בני אדם דברים
 טובים ורעים אל תתעצבו ואל יחר בעיניכם ואל תמנעו משמוע אותם ואם
 תשמעו דברי בזה הקלו על נפשיכם לסכול אותו ובחנו ענייניכם בכל אשר
 תעשו ואל ישיאכם אדם במטא במפעל לעשות מה שאינו ראוי ולא
 לתחבר עם איש בליעל אשר ישים פגם במעשיכם והחירו מאמר דבר אשר
 יסכל אתכם עליו שמעו אבל ראוי לכם להיזהר במעשיכם ולרחוק ממה שיביא
 היות לכם ואל תעשו מעשה אשר לא תדעוהו אבל דעו מה שצריך לכל אחד
 מן המעשים ובוזה יעמו חייכם ואין ראוי לכם להתרשל בשמירת כריאות
 גופתיכם רק הזהרו בשיעור המאכל והמשתה שהיה בקו המישור וכך מיני
 העסקים והתענוגים יהיה הכל כיושר והרגילו נפשיכם שיהיה מנהגכם
 מנהג יושר בלי משתכש ותהיה כוונתכם לעשות מה שיחייב קנאת רואיכם
 ואל תהיו מאבדי הון ואל תהיו כליים וקובצי יד רק מבחר העניינים כולם הווא
 היושר ויהיו כל מעשיכם שלימים מן ההיות והזכו קודם כל מעשה ולא תתורו
 אחרי עיניכם בכל יום קודם שתתכוננו במעשיכם ביומיכם כלילה על שלשה
 עניינים כדי שתכירו המקום אשר עשית' בו מה שאיכראו לעשו ובעשותכם
 דבר נבלה פתחו וחדדו וכשעשו דבר מצוה שפחו ועלזו וכל אלה הדברים
 תהיה שקידתכם ובהם תהיה רגילותכם ואלוה השנו כוונתכם ותאונתכם כי
 תציעו לכם מה שירוממכם אל היתרון האלדי בשתשקרו על אלה המצוות
 ותעמדו על מה שיתכן לשמר מעניין הכורא וכחירת העניינים אנחנו חברת
 בני אדם ותדעו מה שתקן הכורא ממנהג הטבע בכל דבר ועל דרך אחת עד
 אשר תקו מה שלא הייתם מקווים ולא ירחק לכם דבר מן הדברי ודעו כי בני
 אדם יגעו כוונתם אשר יבחרוה כי הם מתאו' ל הטובות והם לא ידעו כסודם
 ולא יוכלו למלט נפשם מן התלאות אחד בין רבים ודמין לו להציל נפשו מן
 התלאות וההיתקן הבא עליהם מן העניין ההוא הוא אשר יכלכל מחשבותיו
 והם משתבשים כמי שיצא מתלאות משתנו' אל צורות משתנות ויפולו ברעות
 אין להם מספר בעבור כי הדבר הרבק עם כח הנפש אהבתו תכלה והוא לא
 דיגיש ואתה צריך לבלתסיעיהו אלא ברת ממנו בהראותך הבניעות לו
 אנא אל אלרים נותן חיים אמת אומר כי אתה יכול להרחיק מהם הרעות
 הרבות אם תגלה להם השכינה אשר נתנה ביניהם אבל אתה בן אדם מן
 אלקי מן הטבע האלקי אם ימשכך לעמוד על אחת מן העניינים אשר השגת
 חלק מן החלקים ותקשור על אשר איעצך ותציל נפשך מצלה השיבושים
 שאלק בשלום אבל תמנע מן המאכלים אשר זכרתים ושיים
 בחינתך להם זכות נפש ונסה אחד מכל מה שתעמוד עליו ושיים הפקיד עליך
 החקירה הנכונה כי כשתפרד מזה הגוף עד אשר תעלה לנה העליוני ותשומ
 נפשך שם מבלי שתחזור לנה בני אדם ולא תקבל המות

מסר לימקולט

פרק שמונה

לימקולט

אמר מעלה שכל הלב כגוף

כמסרי סלב

כמעלת הראות כעפעפיים ואמר
 יש ללב שני פנעים הראגה והעצב הדאגה גורמת נרוד שינה והעצב
 גורם השינה כי הראגה מחשבה בעניין שיפחד ממנו ומה יהיה נרוד
 השינה והעצב אין בו מחשבה אך הוא שממון הלב במה שנגזר
 עליו ואמר הלב דם נקפא והראגה תעורר החמימות היסודית
 והחמימות היא תמס הדם הנקפא ועל כן אמרו כי הראגה רעה מאד
 לפחד אלו המקרים אשר תעורר החמימות ויחמם המוח ויתוך הדם
 הנקפא ויתנק ההרכבה ואמר הנפש המתודדת בכקשת החפצים
 לברה תיאבר ואמר לא יתכן שתחיה מחלת רעך ואם תאריך יותר דבקה
 בו מחברתך עמו ואמר מי שיתחבר למלך אל יחרד בשעה כעסו
 כאשר לא יחרד השוחה כמעמי הים במליחות מימיו וזעפו ואמר מי
 שירצה להחיות נפשו ימיתה ואמר הסודערב והחיים קצרים על כן
 קח מן החיים מה שיעורך מיעוטם להשיג רוב המדע ואמר האהבה
 תהיה בין שני משכילים מפני שתאור אל השכל והיא ממינו
 ולא תהיה בין שני כסילים מפני שאינה ניאורה אל השטות כי
 השכל הולך על קו המישור ועל כן יתכן שיתחברו בו שני אנשים
 על דרך אחת והשטות אינו נוהג על סדר על כן לא יתכן שיתחברו
 בו שני אנשים וממאמרו בחשק אמר כי החשק תקווה תעורר
 הלב ויתקבצו כחור מן התאורה וכל אשר יוסיף להרחוק יוסיף
 בעליו לדאג ולהתעצב ולהניד שנתו ועל כן ישרף דמו ויתחפך למרה
 שחורה ותבער המרה הירוקה וישתנה אל המרה השחורה
 ומתגבורת המרה השחורה תשחת המחשבה ומהשתחת המחשבה
 יהיה חסרון השכל ובלבול הדעת ותקוה מה שלא יהיה ולהחול
 מה שלא ישלים עד שיהיה זה גורם השגעון ואז איפשר שיהרג
 החושק נפשו אנימות סדאגה או איפשר שישיג חברת תשוקתו וימור
 לרוב השסחה ואיפשר שינאק נאקה ויתעלף בו נפשו ארבעה
 עשרים שעות ויחשבוהו מר ויקברוהו והוא חי ואיפשר שיאנח
 אחרת ותלחץ נפשו בתוך לבו ויתקבצו אליו צירי הלב עד אשר
 תמות ואיפשר שישאף וישתוקק למראה ויראה אותה פתע פתאום
 ותצא נפשו כרנג אחת והנך רואה החושק כשומעו זכר אותה
 כי יברח דמו וישתנה מראהו ורפואת זה העניין בחמלת הבורא
 לא ברפואת בני אדם כי ההיזק הנא מן הסיכה העומדת הנפרדת
 כנפשו יתכן לבקש תחבולות להסיר בהסיר סיבתו וכשהיו שתי
 הסבות וכל אחת מהם עילת חייו אין דרך להסיר אחת מהם
 כי כשתהיה המרה השחורה סיבת רוב המחשבות היא סיבת שריפת

כחשק

רעלוקו

פרק תשיעי ועשירי

הדם ולשוב אל המרה היוקרה ולהפוך אותם אל מרה שחורה
 והמרה השחורה כל אשר תתחזק ירבו המחשבות והמחשבות
 כל אשר יתחזקו תתחזק המרה השחורה וזה הוא חולי האגוש אשר
 איזלו רפואה

זס חוקר נליאני

פרק תשעה

נליאני

נלפני

אמר הדאגה איבוד הלב והעצב חולי
 הלב ופירש אותו ואמר כי הדאגה על
 מה שעבר והעצב הוא על מה שיפחד מהיותו ואמר במקום אחר
 הדאגה על החולף והעצב על הערזי והזהר מן הדאגה כי הדאגה
 איבוד החיים הלא תראו כי החי כשילט פניו ויכסה אותם המס
 לבנו בקרבו וכך כשתכסה הדאגה בלב :

אחזק נליאני בצורת סלב

פרק עשרה

נליאני

נצורת סלב

אמר כי יש ללב שני נקבים ימיני
 ושמאלי ובנקב הימיני מן הדם יותר
 מהשמאלי ויש בהם שני גידים עולים עד המוח וכשיזדמן ללב
 דבר שאינו נאות לטבעו יתפשט ויתרחב ויחפשטו שני הגידים בהתפשטו
 ויש בלב גיד קטן נכוב משקיף על תיכון הלב וכשיארע ללב דאגה
 יתכווץ הגיד ההוא עד אשר יסחט ויטוף ממנו דם על תיכון הלב וכך
 יסחט משני הגידים דם על הלב וילחץ הלב וירגיש בו הרות והנפש
 והגוף כאשר יכסה הבל שתיירה רויז המות ויארע ממנו השכרות
 ואמר כי גליאני רצה לבחון הדבר הזה ולקח חיה אחת בעלת בינה
 והעצבים אותה ימים וכאשר שחט אותה מצא ליבה נמס וכחוש
 ולקח ראיה מזה כי הלב כשירבו עליו הדאגות ימס ויירה
 ואז הזהיר מהרבות דאגה ועצב ואמר לחלמידיו מי שיהיה נאמן
 בעבודתו יהיה לו הגמול נאמן ואמר לא תועיל חכמה מי שלא
 ישכילנה ולא שכל גי שלא ישתמש בו ואמר בספר מדור הנפש כאשר
 יארע לגוף החולי והמום החולי כמו השגעון וכאב הצלעות והמום
 כמו הגיבן ומריסת שיער הראש כך יארע לנפש חולי ומום וחוליה
 הכעס ומופה הסכלות ואבר החולאים ינאו על האדם מארבע
 הסבות סרוע הסודי והמוזן ומן העונות ומן השטן ואמר
 המות

פרק אחד עשר

המור מארבעה דברים מות טבעי והוא מיתר הזקן דמות מקרי
 מהפגעים ומארעות * ומיתה ברצון ותאורה כגון מי שיהרוג
 נפשו או מי שהרג ויהרג ומית בפתע פתאום * ואמר העט רופא
 הדיבור * וממאמריו בחשק * אמר החשק מפעולות הנפש והוא
 אורבת בנות וכלב ובכבר * ויש במוח שלושה מקומות הצניור
 והוא בחלק המוקדם מן הראש והמחשבה בחלק האמצעי *
 והזכרון בחלק האחרון * ולא ישלם שם החושק עד שיהיה כשיפרד
 מחשוקתו חושב בצורתו וזכרונו כמחשבתו ובלבו וכבירו * וימנע
 מן המאכל והמשקרה להתעסקות המוח לצניורו וזכרו ומחשבתו *
 והיו כל מקומות הנפש עסוקים טרדים בו * וכשלא יתעסקו בו בעת
 הפרידה לא יהיה חושק * וכשיפגשו יהיו שאיות וריקות אלה
 המעונות :

נחשק

חומרי כמלמיוס

פרק אחד עשר

נמלמיוס

אמר המשכיל מי שיעצור
 לשונו אלא מזכרון שם
 האל * והכסיל מי שלא ידע ערך נפשו * ואמר מי שיפחידהו
 הדיבור תצילו השתיקה * ואמר החכמה לא תבוא בלב חנק
 אלא דרך עראי * ואמר מיסר האדם רע שכלו ומליץ בעדו לבני
 אדם * ואמר המות שער העולם הבא * ואמר המות קשר מכל
 מרה שלפניו ונקל מכל מרה שלאחריו * ואמר העסקים בעולם הזה
 סחורת העולם הבא * ואמר לא סתמי שהחיה אותו החכמה * ולא
 התרושש מי שקנה דעת * ואמר החכמים גרים ותושבים לרוב
 הכסילים אשר ביניהם * ואמר החכמה אילץ ופריה בלשון *
 ואמר הנפש רעה מכל אויב * ואמר הלב שורש המעשה
 המעשה להאמין בקץ * ואמר היופי בלשון * ואמר החכמים
 חרבה צניעותם כפי רוב חכמתם כאשר המקומות הנמוכות מן הארץ
 נמצא בהם יותר פלגים ותעלות מים * ואמר התקות חבר משמח
 אפילו אם לא יגיעך להפצו תנעם בו * ואמר רצון האדם בעד נפשו
 קשור בקצף הבורא * ואמר טובות הכסילים כערוגות באשפות *
 ואמר מי שיכזיב רוב המחשב בטוב המחשב יהיה בעל לב שוקע
 ואהבה שליטה * ואמר אל תבעל בת המריבה * ואמר
 מניעת שומר הממוץ טובה מגדבת המאכר * ואמר שלום

חומרים כללים
וערטיים

פרק אחד עשר

השאנן הסיר שממון היחידות וחרדת המפחד הסיר שלות החברה *
 ואמר אל תערוך טענותיך אלא עם מודה על האמת * ואל
 תאהב אלא מבקש יושר * ואל תפקיד סודך אלא לנאמן * ואמר
 כטרם שתצא הנפש מן התקוה תבוא במסורת הקץ * ואמר לא
 נקרא הריע ריע כי אם לאמונתו לך * ונקרא האויב אויב מפני
 שהוא מזיק לך * ואמר לא יתעורר הרשע לקצף הכורא כמו שתטיב
 אליו וירע לך * ואמר כל הרוצה לחיות יבין לתלאות לב הזק * ואמר
 במסרי לוטשו הדעות * ואמר הדירה הצרה היגון הקטן * ואמר
 האנשים יקנו העושר והעושר יקנה האנשים * ואמר מי שיוסף מוסרו
 על שכלו הוא כמו הרועה החלש ברוב העדרים * ואמר שמח כמה
 שלא דברת סרברי הטעות יותר משמתך כמה שדברת סרברי יושר *
 ואמר כשתכעס אל יביאך כעסך לעשות אשם ומחול כדי שלא יהיה
 עזיבת הנקמה מסרוך יכולת * ואמר כשתחכם אל תחשב במי
 שהוא למטה מסך מן הכסילים אבל זכור מי שהוא למעלה ממך מן
 החכמים * ואמר ראוי לשכיל שיתבייש מאלהיו כשירצו מחשבותיו
 לזולתי עבודתו * ואמר רע מכל הדברים מה שהוא רב הסתפקות *
 ומבחר הדברים מי שאמיתו גלוי * ואמר הכביט אל המור כעין
 תאוותו יראהו רחוק ומי שיראהו כעין מעשיו יראהו קרוב * ואמר לא
 התקצו על דבר נסתר שלא יגלוהו * ואמר לבור בני חורין סבצר
 הסודות * ואמר מי שלא יוטר בבני אדם יסר האל בו לכני
 אדם * ואמר ידועך ערך הגמול על התלאה תקל התלאה * ואמר
 ידי השכל יכבשו רסן הנפש * ואמר עבד התאווה יותר מדוכא
 ומעונה מעבד בני אדם * ואמר בני אדם שנים משיג בלא מסתפק
 ופבקש בלי מוצא * ואמר המתנאה במשרתו יכנע בפלתו *
 ואמר אשרי מי שמתעסק לכו כתורת הטובה ואל יבחש בה * ואמר
 כל מה שתקרב לקיצד הוסף תיקון מעשיך ואמר מה טובה מרכבת
 הנוטה כאל ומה מיושב נורה עובד האל ואמר לאל במרחב טובת המטיב
 ובטיצור טובת המנסה והגומל * ואמר המקנא יחשוב איבוד טובתך
 טובה נתונה לך * ואמר הישר סבני אדם הנותן הדין מיעור
 לשכלו * ואמר מי שיבקש עצרה בכל עסקיו ולא יחסר במוצאו
 חפצו משבת ולא יחסר אם לא תמצא חפצו מנצל * ואמר כי
 בחונף מחשוף למי שיסתר בו ובכוב מכשול למי שיטען עליו *
 ואמר הונך למשבחך בחיך או למחרףך אחר מותך * ואמר הזרוז מי
 שלא יטרידהו רוב הטובה מחשוב כאחריתו ולא רוב הדאגה בהלאותו
 מלבקש עצרה מלהנצל הימנה * ואמר מי שיעלים חכמתו אינו
 כוסה כמה שידע ממנה * ואמר מי שיבקש מתנחך עוזך אל הכבוד
 והנדיבות ולולי מקבל הטובה לא היו הנדיבים * ואמר תיקון המלך
 לצורכי עמו טוב לו מרוב חילו * ואמר אתמלך חולף ויומך עריר
 ומתרחק

פרק שנים עשר

ומתרחק סתום * ואמר לא ירחיק הרע כי אם כיוע כאשר ברזל ככרזל
 יחד * ואמר המחשבה מפתח הנבונה ואמר כאשר הגוף בחלותו
 לא יועילורו המאכל והמשקרה כן הלב כשיכנס בו אהבת העולם
 לא תועילורו תוכחת * ואמר הנכבד מכני אדם פי שלא ידאג
 ביד מי יניח העולם * ואמר אין לכל דבר חלף תשובה ולא לכל
 דבר אוכד מן העולם מונע * ואני המתרה למי שיתכוין ושאלו
 לבטלמיום על ענין החשק ואמר כי הבורא יתעלה ברא כל נשמה
 עגולה בתבנית כדור וחלקה לשני חלקים ושם בכל נוף חצי האחד
 וכל נוף כשיפגוש הגוף האחר שיש בו החלק השני יהיה בנייהם
 חשק מפני החכרה הקדמה ויהיו בני אדם בו ממוצעים בין הבח
 והקול כפי ערך טבעיהם * וזאת תפלת כלמסיום שהיה
 פהפלל בכל יום קודם הנץ החמה מסתתר מתלפידיו ופאצורו
 אחר מירחו במגלה ספר *
 אגא עולת העילות והקדמון אשר לא סר מהיות ונשאל
 בלי שואל כך תחזק התקוה ובמשחבות סודך
 יבלה הקץ שימה נא עורכיני עמך ואהיה לפניך מקובל כי השתדלתי כמה
 שלא השגתי * אלא אם תושיעני ואושע *

עלת
כלמסיום

זו מוסר לקמץ החכמי

פרק שנים עשר

לוקמן

אמר הסכל שנים * סבל על כחוסר
 סרה שזמאס כמה שיומצאך מן

האמת * וסבל על סרה שתאהב ותמשכך אחריו התאורה *
 ואמר הודה למי שהטיב לך והטיב למי שיוודה לך כי אין קיום
 לטובה כשיכבדו בה ולא תאבד כשיווד עליה * ואמר שלשה לא
 יהיו ניכרים אלא בשלשה מקומות * המטביל לא יודע אלא
 בשערת בעטו * והגיבור לא יודע אלא במלחמה * והחבר לא
 יודע אלא בשערת הצורך * ואמר הזהרו בני אדם מן הכובי הוא
 ערב שבשר הציפור * כי א - תגילהו לא תוכל לעמוד זולתו *
 ואמר כי הלב תחיהו המילה הטובה מן החכמה כאשר יחיה
 האדם זה המטר * ואמר הגרוע מכל המדות הונעת רוע נאמן
 ונליו הסור ולבטוח בכל אדם ורוב הדברים כמה שאין בו צורך
 ובקשת חסד מהנכלים * ואמר שתי מדות הם רעות כשיתגאה
 הנדיב בנרבתו וכשיבעט העשיר בעשרו * ואמר שני דברים אין
 לאדם עיצה בהם לתוסף עליהם ולגרוע מהם להשיב הדבר
 הפינות ולרחות הדבר הבא * ואמר כאשר יתהפך האויב בגפילות
 חסד אוהב * כך יתהפך האוהב ברוע המוסר אויב * ואמר
 III 4 2 7 סחולשת

פרק שנים עשר

מחולשת העיצה לגליתה קודם תיקונה וחולש המאמר יורה על
 חולש השכל * על כן הזהר כל אדם במוצא שפתיו * ואמר
 רחשטבה מראת האדם תראהו יפיו ודופיו * ואמר טה
 שרעלימהו מאויבך אל תגליהו לאוהבך * ואמר הנכבד כשימאס
 בעולם יכנע והשפל כשימאס בעולם יתגאה * ואמר שאילת
 החכמים חצי החכמה ולהתחבר עם כל אדם בפי הראוי לו חצי השכל
 ולהסרפק במתיה חצי הפינסה * ואמר בראורך האדם חוסר
 העולם הזה חסוד אחר העולם הבא * ואמר הנסתחן על הבורא
 סנוח ומיעוט הרגילות עם בני אדם זריות * ותמנול הפכזב שלא
 יאמינו בו * ואמר אל הדבר לפני מי שיזכירך ואל תשאל למי
 שימנעך ואל תכתיב כדבר שלא תוכל להשלים ואל תחיה ערב לפי
 שאין לך יכולת עליו * ואל תתחיל דבר אשר לא תוכל להשלימו *
 ואמר הרחק חברת הסכזב ואם תצטרך אליו אל תאמין בו * ואל
 תודיעיהו כי לא תאמין בו פן ישחנה מאהבתו ואל ישחנה
 מטבעו * ואמר בני אל תתהדר לעלות במקום גדולים כי המקום
 אשר יעלך אליו טוב מן המקום אשר ישפילוך אליו * ואמר
 המקנאים יותר מהטובות כי יהשבו כי יש למי שיקנאו בו יותר טמה
 שיש לו * ואמר בני אצוץ כיראת האל כי הוא חלקך הוא חוקיך ואל
 רסיר מפיק זכרון שמו כי יתרון זכרון שמו על כל מה שתרדבר בו
 ביתרון הבורא על בראויו * בני רצה הבורא בקצת הברואים ואל
 תדאג בכקשת רצונו למאשימך * בני הישיר תפלתך אשר היא
 חובה עליך כי התפילה המחוייבת היא כמו הספינה בים * אם
 תהיה שליטה תמלט כל מה שיש בה * ואם יארע בה דבר מנשול
 יאבד כל מה שיש בה * בני הישיר מצוותך אשר צויתך בה כי
 היא מנחת האדם לפני אלוהיו * בני שב עם המזכירים את ה'
 כי אם תהיה חכם תועילך חכמתך ואם תהיה סכל ילמדוך *
 ואם תביא עליהם טובה מאת הבורא תשתתף עמהם * בני
 אל תשב עם אנשים אשר לא יזכרו שם האל כי אם תהיה
 סכל זיקך * ואם תהיה חכם לא תועילך חכמתך * ואם
 יוד עליהם קצף תשתתף עמהם * בני דע כי כל נוח אשר לא
 יעבור בו עליך רגע ולא יום ולא לילה שתהיה בוטח בו ושלא
 תפחד מפחדו בקש לך נוח ססנו והצטייד לדרכך * ואמר כשיוסיף
 המלך לכבדך תוסיף להדרו ואמר אין ראוי לאדם לבקש הכנעת זולתו
 והוא לא יוכל להכניע נפשו * ואמר החונף מפתח רעקשות
 והעקשות ספתח האשימים * ואמר שכל בלא מוסר כאילן בלא פירי
 ושכל עם מוסר כאילן עם פרי * ואמר הדאגה חולי הנפש
 והשחמה בריאותה * ואמר בני אל תתעצל כי אם תתעצל
 לא תשלוט הובה * ואל תקוץ כי אם תקוץ לא תוכל לסכול מבחן
 אלוהיך

פרק שלשה עשר

גלוהו' * ואל תמנע האמת מבעליו כי כל מונע האמת יפתח
 לו האל שערי השוא' * ואמר טוב הלב ממדות הגדולה וטוב
 האונה ממדות החכמה ורוע המדות מהכילות והגבלות וטוב המדות
 מהגריבות * וטוב הקרבה מהענוה * ואמר סבר הפנים והשמחה
 והסתירות ושאלית שלום וקלות הרוח כפשא ושתן * ולעזוב התאוה כל זה
 גורם אהבת בני אדם *

תומרי סרומים

תומרי

פרק שלשה עשר

אמרו העוני גירות * והעושר כחוסכניש

חופש * ואמרו מי שהיה פקיד על בני אדם צריך לזכור שלשה
 דברים הראשון לדעת כי ידו מושלת על עם רב * והשנית
 לדעת כי אשר ידו מושלת עליהם חפשים לא עבדים * והשלישית
 לדעת כי פשרתו לא תקיים אלא מעט * ואמרו מה מעוטה
 תועלת הדעת עם תגבורת התאוה ומה גדולה תועלת הדעת
 עם כבישת התאוה * ואמרו המוסר צורת השכל ועל כן יפה
 צורת שכלך כפי רצונך * ואמרו השכל מרה תיפירה אותה
 הבחינה * והנפש אויב עריץ והאמונה יסוד המעשה * ואמרו המוסר
 בתוך ההמון גדופה וחירוף * ואמרו אל ימעט בעיניך דבר שתוספה
 הבורא פן תאבד שארית הטובה * ואמרו המשכיל לא ינחורר
 פומיו לשמוח בחמדותיו * ואמרו הרחק הסכוב וחקרתו כי הסכוב
 לא תשיג ממנו תועלת אבל הוא כמו השרב בארץ צירה ינוצץ ולא
 ירנה צמאה * ואמרו מי שסלאו לבו לך ימלאינו לך עליו * ואמרו
 לא נחל עונו מי שחפרוהו בו * ואמרו המרבה להחליק דבריו
 לא יודע סבר פניו * ואמרו הזרני מי שלא ימנעהו גאוהו כטובת
 מעשות לאחריתו * ואמרו דיי בכפישת החוטא מליץ טוב אל החומל *
 ואמרו הרביל מכוב לסי שיגלה לו הסוד או עושה הונאה לסי שירגיל
 בו * ואמרו המשבח אותך כסדה שאין כך כן יחרפך כסדה
 שאין כך * ואמרו דברי השחוק יאבד האיסרה כאשר תאבד האיש
 העצים * ואמרו המות כחץ יעוף וימי חיך כפי רגיעו אליך
 ואמרו מסכת מדות הענוה לחמול על הכסילים * ואמרו הכעס
 יעה הלודרה על השכל עד שלא יראה בעליו הטוב כדי שיעשנו
 ולא הרע כדי שירחק ממנו * ואמרו המקנא תגדל אהבתו במוציאו
 אותך

אותך

פרק ארבעה עשר

אוחך ואיכתו ברחקו סמך * ושמו אוהב ועניינו אייב * ואמרו
 לא יוכל האדם לנמול הכורא תודה על טיבתו כמו שיטיב לזולתו *
 ואמרו חז"ל העבירה ימרו המתיקה * ואמרו גאל תעזוב רעד
 אלא אחרי אשר לא תמצא עיצה לתקנו * ואמרו ואל תמכרהו
 אלא אחרי האכרה * והשמר מלדבר בו פן תגדור נתיב תשובתו
 אליך * ואולי הנסיונות ישיבוהו אליך ויתקנה לך * ואמרו הסכל קטן
 ואם יהיה זקן והחכם גרום ואם יהיה נער * ואמרו הסת יטעמו
 פקנאיו וירבו המכזבים עליו * ואמרו הטובה המזומנת מהרה תמלט
 ותשובתה קשה * ואמרו העולם ישפיל מי שיכבדוהו והארץ אוכלת מי
 שתאכילוהו * ואמרו אין גיבור כמו נקי ואין רך לבב כמו חוטא * ואמרו
 כעס הסכל ברביו * וכעס הששכיל במעשיו * ואמרו מי שירוץ במערכת
 תקוותו יכשל בקיצו * ואמרו כאילו החומד לא נברא כי אם לכעוס *
 ואמרו די לך מן המקנא כך כי ידאג בשעת שמחתך * ואמרו המעיט מכל
 חאוה אשר תעבוד מצות שכלך בעבודה * ואמרו איפשר שיחנק שותה
 המים קודם רוותו :

מוסרי פוסרי

פרק ארבעה עשר

אזוירי

אמר בכתיבה * הכתיבה דבר
 גילהו השכל על ידי מליץ והוא
 מוסרי ככתיבה

הקולמוס וכאשר פנשתה הנפש חשקתה בטבעה * ואמר כי הכעס
 בהיות סבתו ידועה יהיה הרצון קל * וכשתהיה הכעס ללא סבה תהיה
 בקשת הרצון קשה * ואמר מי שאבד הזריזות לבטחונו על הנזר דין יסתר
 להביא לנפשו היזק גדול * ואמר כל המבקש עיצה * עומד על נתיב
 ההצלחה * ואמר טובת העולם דאנה ורעתו חרטה * ואמר בקשת העיצה
 פנוחה לך ויגיעה לזולתך * ואמר תלונת האוהבים חיי אהבה * ואמר
 תן טה שלא ידעת כמה שידעת :

מוסרי פנינום

פרק חמשה עשר

פנינום

אמר כשישחת הזמן ישחתו
 המדות הטובות ויהיו נמצאות
 במוסרי כוללים

המדות הרעות * ויהיה פחד העשור יותר ספחד העני * ואמר מיסב
 דחיים במדע ורועשו כי בשניהם תשיג כמד על דהוהירם ועל
 ההמון

ההמון • כי היחידים יכבדוך למה שתדע וההמון יכבדוך למה שיש
בידך • ואמר ההון בבית האדם כמו השמש בעולם • ואמר
מיתר הנכבדים טוב ממשרת הנבלים • ואמר הסדר עס הסופוק
טוב לאדם כפי הרוב עם הפיזור • והייאוש טוב מלשאל לבני
אדם • ואמר מי שירבה דברים יחטא • ומי שיחשב יראה
האחרונות • ואמר ממבחר חלקי האדם חבר טוב • ועל
בן התחכם לאנשי היושר ותהיה טהם ורחק מאנשי יושר תיבדל
טהם • ואמר ההרחקה סימן המיאוס ורוב התנואות מן הכילות
ואמר להתעולל עלילות סיבת האיבה ולחטום והעניים הכלית
הרשע • ואמר סבל התלאה ירך קושי הלב • ואמר אפשר שיהיה
המתינות הפסד • ואפשר שיהיה ההפסד מתינות • ואפשר
שתהיה הרפואה חולי והחולי רפואה • ואמר אל תהיה כחוטב
באפירה ומקבץ מה שביצא השעף • ואמר כפירת הטובה נבלות
וחברה הכסיל גריעות • ואמר מהר לקחת הטובה המזומנת במרם
שתאבד ותשוב דאגה • ואמר ממבחר טובות הזריזות ההשתדלות
ואמר כל המוחל הוא אדון וכל השואל ילמד וכל המרחבונן יוסף
דעת • ואמר מן ההפסד איבוד הצירה • ואמר פגוש אנשי השכל
שמחת הלבנות • ואמר כשתעשה עבירה מהר למחותה בתשובה
ואל תאחר מעשה היום לפתו • ואמר דבר טוב לכל אדם ועשהו •
ואמר מן הנדיבות שטירת האחוה והידידות • ואמר מי שיחשוב עליך
טובה הצדיק מחשבתו • והכיר טוב למי שיכירהו לך אם יהיה נכבד
או נקלה • ואמר מן ההצלחה שלא יעבור אדם מקוהיושר • ואמר
אחרית הכוזב חרפה ואחרית הצדק שלום • ואמר הגר מי שאין לו קרוב
ומבחר המדות הנדיבות :

פסוקי מלון

פרק משה עשר

אמר בעט העטקטן בכפתו • מילן

גדול על כל גדול באיכותו הוא

אשר לא באת אלינו חכמה כי אם בעבורי • ואמר הכתיבה כח
האדם אך לא יצא לידו מעשה אלא בעט אנשי החכמה • ואמר
ענייני שני עולמות תחת שני דברים והם החרב והעט • והחרב
תחת העט • ואמר לא יוכל לכבוש החב מי שלא יוכל לכבוש
נפשו והיא אחרת • ואמר ברצונך שתתקיים אהבתך בלב אדם
הטיב אליו • ואמר החרדה על התלאה יותר מיגיעת מן
הסבל והניחוס • ואמר יארת אל דשך להתחיל בתיקון נפשו
קודם

כעוסים

כחמדים

שעט

פרק שבעה עשר

קודם תיקון עמו פן יהיה כמי שירצה לתקן צל מעורר קודם שיתקן
 הדבר הוא לו צל. ואמר מי שיהיה מן המלכים שופט צדק
 ימשול על לבורת עמו. ומי שיהיה מהם עול ובלועל לא ימשול
 מעמו אלא על חלק שפתותיהם וליבוטתם יבקשו להם מיד. אחר
 ואמר הנפש הנבכרת תתרוסס מן השמחה והיגון כי השמחה
 תקרה בשתסתכל לחמודות דבר ולא תסתכל בטומיו. והיגון היא
 רואה טומי הדבר ולא תראה חמודותיו. והנפש הנבכרת
 תסתכל כללי הדבר ותראה חמודותיו וטומיו ולא יתגבר עליה אחד
 פניהם. ואמר ראוי לכל משכיל להסתכל פניו במראה ואם
 יהיה נאה הצטרך לבל יצמיד אליו פועל מגונה ואם יהיה
 בעור יצטרך לבל יחביל בין שני בעורים. ואמר הקשה מכל
 דבר תיקון המעות. ואמר כשיצר לך יאל תבקש עצה מן הריקים
 כי לא יחזו לך עצה טובה. ואמר הנכונה מגונה בכסילים
 כמו הסכלות מגונה בעשירים.

אמר כלילנים

פרק שבעה עשר

צעמינים
דלגס

אמר בעט. העט הוא הכישוף
החזק. ואמר כל אשר תוסף

טובת הכסיל יופי יוסף הוא בה הכיעור. ושאלו אותו עד אשר
 תכלית היגון אמר עד שלא יחליא הנפש. ואמרו עד אשר
 תכלית הנפש מהחולי אמר עד איבוד הנפש. אמרו ואיכר
 הדבר. אמר כי היגון יאבד לחור הגוף עד אשר ישאר הגוף כעץ
 יבש וצפד עורו על עצמו ויתקצצו המכאובים על הלב כמה
 שיעוריהו כחורת המחשב עד אשר תאבד הנפש. אמרו לו באר
 לנו החולי המחליא הנפש. אמר שיהיה האדם רחמיד הואג
 ונעצב ותכזא אליו תלאה אחרי תלאה ובשתחלה נפש הדואג וכלה
 ויכילה יאבד. ועל דרך כלל איך דבר מזיק לבעליו כמו אורך
 היגון. כי אורך היגון חולי הנפש וחולי הנפש מכה אנושה איך לה
 רפואה כי אם הסרת. ומקצת דבריו כי אמר כונס הנעצב הנאה
 לדאגתו. ואמר לא יתלהח העין עד אשר תבער הלב. וכאשר
 יבער תעלה בני שלהבת ויעלה עשנה לראשו. ועל כן יתעורר
 הדמעות לרדת ורוסס ומיעטס כפי יקידת הלב. ואמר כשיאבד
 הלב נעדר יקונו. וכאשר יהיה נעדר יקוד הלב תקפא
 הדמעה ולא תרד. וכאשר ישוב הלב לדעתו אז תתעורר הדאגה
 ויבער

פרק שמנה עשר

י ה

נושא הפ"ק

ויבער ורזעלה השלהבת ותתיך הדמעות ויבכר * ושאלו לו מדוע הנעצב יעניחו לבו כשידאג ויעניחו עיניו לכל תנועה * אמר כי הרואג תתפשט הדאגה בכל גופו ותתן לכל חלק מחלקי הגוף כפי הראוי לו * אחר כן תשוב אל הלב והראש ותשכיב ככלי הדמעות וכשיעוררו הלב תתעורר דאגתו * ויעלו מוקדיה ויעירו דמעות סבקיעי הראש וישאבו אותם העיניים ויזילו אותם * אמרו לו מה האנקה אשר תארע לבונה * אמר כשיהיה תולדה הבכי באנחה ואחריהו באנקה הוא כפי מאונכ הלב * וכשתהיה הדמעה עוררת למטר בנחת זהו חולשת הלב :

סומרי אוקלידס

אוקלידס

פרק שמנה עשר

אמר הכתיבה אורך כלי רוחב * ככתיבה

ואמר הכתיבה היא גלוי מצפון הלב ומיטב הצבעים צבע הכתיבה כי הוא חולי הדיועות * והיה אוקלידס מחוקק הצורה ההיולית והכדורית והיה אומר מה שיהוקקו העטים לא יכלוהו הימים * והנך רואה הכתיבה כי היא כחושית הגוף ועניינה נכבד * והיה אומר ממעלת העט ויתרוננו כי לא יכתבו תורת האל כי אם בו * ואמר הכתיבה ראשית מה שהראתה הנפש אחרי הארטימטיקא * והוא תכונת רוחנית תראה על ידי מליץ הגוף * ואמר האגרת כשלא יכתבו בה הכמה כמו ארץ אשר עפרה שחור וכשיקדרוה בכתיבה תגלה ציצים ופרחים והצמח צמחי החכמות בארץ תוציא צמחה וכגנה זירועיה תצמיח :

אלו טליות ששאלו הפילוסופים ותשובותיהם

אסיכוס

פרק תשעה עשר

שאלו אסיכוס אי זה דבר מזיק לבני אדם * אמר השלוה על רובם

מאלו ותשובות לפילוסופים

כי יאבד נפשות * ונשבה אסיכוס ושאלוהו על ענין מאסרו * ואמר אל תשאלו על מאסרי תשאלו על שבלי * ושאלו אריסטולוס באי זו שעה יהיה טוב המסגל אמר כשתרצה להחליש גופך * וראה אריסטולוס איש

אריסטו

פרק שמונה עשר

איש רואה מרבה מחשבות : אמר לו עוזב המחשבות כי הם
 גורמים איבוד הדיעות : ושאלו לאיסיכים מדוע ידברו הנבלים
 רע בכני אדם : אמר כרי שיתעסקו שומעיהם במה שיוחחו לבני
 אדם מן הסדור הרעות ולא יזכרו סומסי : ואמרו אל קסטוגים
 קרסטוגים
 כשהיה צובע שערו ושאלוהו עלזה ואמר איני רוצה שיבקשו ממני
 מעם זקנים ושאלו לסולון איזה דבר קשרה לבני אדם אמר להכיר
 מוס נפשו ולהחריש מדבר במה שאין ראוי לו : ושאלו דיאמקריטוש
 דימקריטוש
 ומה יתרון דעתך על דעתך זולתך אמר כי דעתי דעתי מעוטה
 וחרף איש לאגיש אמר לו איני רוצה להכנס במלחמה אשר הנוצח
 כה נצוח : ואמר מי שיתבייש מבני אדם ולא יתבייש מנפשו אין
 לנפשו ערך בעיניו ושמע איש לניטאפסין החכם מתפלל לאל לשומרו
 ניטאפסין
 מאוהביו : אמר לו מדוע תתפלל לאל לשומריך מאוהבך :
 אמר כי אני יכול להשמר מאויביו ולא אוכל להשמר מאוהביו : ואמר
 חכם לתלמידיו מי שלא יביא נפשו במערכת התלמוד ישיגוהו במרוצת
 מעשי הישר : ושאלו נטפראש מה היה הדבר אשר הרבה
 נטפראש
 שונאך אמר כי לא ישרה בעיני חברתם : אמרו ומדוע לא ישרו
 בעיניך אמר מפני שניסיתי אותם : ואמרו אל גרוסים החכם מה
 גרוסים
 אתה סובל גדופות בני אדם : אמר כי אנחנו שונים כמותים ואני
 בעיניהם כאשר הם בעיני : ואמרו לחכם מדוע לא תאהב חברת
 בני אדם אמר כי לא ישרה בעיני חברתם ועל כן ארחק מהם :
 ואמרו לאריסטורס מדוע ירבה פלוני להתחבר למך : אמר כי דאנתו
 ותאוותו הריכור אשמים : ואמרו לו מה התכלית אשר תשים
 אליו כוונתך אמר להשמר מן הכסילים : ואמרו לפיתאגורש מה
 פיתאגורש
 פחד הוא פלוני כובש נפשו אמר על כן לא ימיתו יצרו : ואמרו
 לאסקלכיוס כי פלוני יש לורוח נדיבר ונפש יקרה : אמר אם כן לא
 יסתפק בזולת רצון הבורא : ואמרו לפיריון כי פלוני הוא משכיל
 מימיון
 אמר די לנו כמעט שכלו : ושאלו לחכם מה לו לפלוני כי רחק
 מעליך אמר ישתו בעיני הרחקתי וקרבתו : אמרו לו הוא שוטם
 אותך להזיק לך : אמר מי שיחשב כי יוכל להזיקני יועיל לנפשו אם
 יוכל : ושאלו לחכם אחר מה המוסר : אמר לבל תעשה דבר בסתר
 אשר תתבייש ממנו בגלוי : ושאלו לחכם אחר על עניני : אמר
 אין לי חשק בסכלות ולא אמאם החכמה ולא אתבייש מללמוד :
 ושאלו לאברוניקוס מהו תענוג הנפש אמר להשקיף על החיים
 אברוניקוס
 התמידים אשר ינחו אליהם הנפשות וירווחו בס הלכבור :
 וההערה לאמיתות התעלומות במצפוני הלכבור ולהיט בעיני
 המחשבות אל הסודות הסודות : ואמרו לארגאנים איזה חכמה
 ראויה ללמוד לנערים : אמר החכמה אשר בשזקיני לא טוב
 להם שלא ידעו אותם : ואמר פתיאגורוס לתלמידו אין ראוי לאחד
 מכם

הגדולים הנזכרים במדה הזאת היו להם אותות עליונות הראו בהן הכח ההוא כהושע ושמשון וגדעון * ושאול ודוד ויהונתן * ויואב והדומה להם * ואשר היו כמותם אשר נראתה מדת הגבורה בהם * והיון משוכחין בעבורה ובחפץ זה פי שנראתה בו מדת המורך והענוה * ולא ישתכחו עליה כאשר אני עתיד לזכרם בשער הסמוך הזה :

ולאוי

להתנהג במדה הזאת בעבורת האלקים אשר ידעת ממשה רבינו עליו השלום כשפרע מן העם כאומרנו * שימו איש חיבו על ירכו * ובאשר ידעת מפנחס בנינו קנאתו כמו שנאמר וירא פנחס בן אלעזר ויקם סתח העדה ויקח רומח בידו * ובכל עת היתה המדה הזאת רוצה לומר מדת הגבורה נכרת מנפשות האנשים האלופים הגבורים וממה שב על הגבורה שיר * וממה שאמר הפילוסופים בחרכאות יוסיפו לך חיים * והיו הערכובי קוראים לגבור מלקה * וממה שאמר המסורר בגבורה * וצריך המשכיל שיתנהג במדה הזאת המנהג השוה כדי שלא יקרא משוגע * ויתנהג בה על דרך הטובה והישרה * ואמר אין הגיבור נודע אלא בערף הקרות * ואמר הפילוסופים גדר הגבור האומץ והיישוב בפי מה שיתחייי בחכמ' והאמת ושתסכול מה שתאהב * ומה שתשנא * ומן הגבורה העקשות מדברי השקר והחמדה על השוא * וסכל היגיעה * כי זאת ממדות החיות הרעות * אך הגבורה שיסכול האדם על האמת * ושימשול בחאורו עד שיהיה אצלו המות על דרך הטובה אשר ימצאנה אחרי כן טוב * מן החיים על שכנגדה מן הרע אשר גלה אותו מן החכמה ובספר לקוטי בגבורה * הגבורה מנפש הנפש החשובה לעומת הכח מן הגוף *

ממות לב בקדבר כה

לרמסו ספר שמדות 65

השער הרביעי

מן החלק החמישי * והוא שער העשרים מן הספר נדבר בו על מדת המורך :

מורך תמצא בגמסות סמכותות

המדה

הזאת יותר נמצאת בנפשות הפחיתות * הדלות הנמכות והיא מדה מנונה * וצריך המשכיל לזהר ממנה * ואל ירגיל בה וישתדל להרחיק מנפשו ולהסירה מעליו מפני שאינה מביא שום תועלת אבל היא מביאה גנות להשם * וגורמת הפחיתות ונריעות והאנשים החשובים בעלי הלכות הם מאומים וגעולים אחר שמשתישים בכח הכחם * ותבונתם בדרכי הנהגתה במקומות אשר תהיה בהם גורפת להצלה מן הסכנות הגדול * ומסעיפי המדה הזאת העצלה אשר הזכרנו כבר * וכבר ידעת מה שנאמר בה מן הגנות והחזרפה * ומה שאמר שלשה החכם ע"ה טמץ עצל ידו בצלחת גם אל פיה לא ישיבנה טמץ עצל ידו בצלחת נלאה להשיבה אל פיו * וזה תכלית החכמה והגנות * והדבר הידוע מן העצל ורך הלכב שהוא אומר לא אלך מעיר אל עיר מפני פחד הלכמים והחיות * כמו שנאמר אכלר עצל ארי בחוץ בתוך רחובות ארצה * ולא אתעסק בסחורה שלא אפסיד ושלא אתענה ושלא אחלה * ולא אתן צדקה שלא איורש * והדומה לזה מן הדברים המביאים לידי הבטלה * עד שלא יתכן לו שום מעשה תאורה אך הוא

קטלי כ טס יט כ כס

B 450.

מראה מקום

חלק חמישי שער הרביעי

פרטי הכללים

שוקט ויושב במקומו ואינו זו ממטתו כמו שנאמר הילת הסוב על צירה ועצל
 על מטתו * ואין האדם המשכיל צריך להגביר המדה הזאת ולא להתנהג
 בה שלא יהיה נודע בה * ויהיה כמי שהושב בלבו שיהיה קוד' שימלאו ימיו
 והדומה לזה אך בענין שאי אפשר להגביל ממנו או ישים בו את עצמו הדין
 עמו שיראה בו מאת המורד והעצלה * כמו שאמר על אדם אחד שרצ' המלך
 לשלחו במקום סכנה ומאן ללכת לו וחרפו המלך * אמר לו טוב שתחרפוני
 ואני חי * משתפלל ואני מת * ואני רואה המדה הזאת מתנהגים בה לאנשי
 התענוג והמנוחה בעולם ושאר בני אדם * ולא יבינו כי המנוחה עצמה לא
 תגיע להם אלא אחר הטוהר הגדול * ותיקון העסקים והעניינים שהם צריכים
 לזוהר וכמו שאמר הכתוב הכן בחוץ מלאכתך * ועתה בשדרה לך אך
 המנוחה הנורמת כלל עניינים העצלה והמורד * וכבר ידעת מה שקרה
 להאדם עצל * עד שיהיה חסר מכל תקנותיו ומעלותיו כאשר יפגעהו פגע
 כמו שאמר מעט שנות מעט תנומות מעט חיבוק ידים לשכב * וכל כמה לך
 רישך ומחסורך באיש מגן * ועוד כי המדה הזאת גורמת חלאים ומרוים
 גדולים ורבים כמו הכובד והנפח בניד הנשה * וחולי הסוגיא * וחלי הכבד
 והדומה לאלה מן החליים המשופם אשר יקרו ממעט הכח המעכל עד שיהיה
 לו המדה הזאת שלא יוכל להעתיק ממנו * ויחשב שכנגדו מר מגונה * כל
 שכן אם ירמז לעצל מזג הליחה עם ימי הזקנה כי הם יום יפו לו מכוד לעצלה
 המקום יצילנו מן המדות המגונות וידריכנו בדרך הטובה והישרה אמן *

סס כד
 סס ו וכד
 סס

גורמת חלאים
 רעים ונפאזים

עֲזוּב מְדוֹת יְשׁוּנוֹת וְחֲדָשׁוֹת
 וּבְהֵם תִּמְצָא דַעַת קְדוּשִׁים
 וּבֵית מְדוֹת קְנֵה נָא וְעֵלְיוֹת
 וּמְדוֹת נִפְשָׁךְ כּוֹנֵן וּבֵם ת
 וְדַע עַת לֵאחֹב וְשׁוֹא וְרִצוֹת
 וּלְכַעֵס עֲנוֹת רִכּוֹת וְקִשׁוֹת
 וְעַת לַחַת וְלִמְנוּעַ וְעַת ל
 עֲשׂוֹת וְעֲזוּב וְעַת דְּבַר וְלַחֲשׁוֹת
 וְאֵן תִּשְׁכּוֹן מְנוּחוֹת שְׁאֵנֹת
 וְתִהְיֶה שְׁלֵאֵן מִכָּל רַגְשׁוֹת
 וְתִמְצָא הֵן וְשָׁקֵל טוֹב וְכֵל ת
 אוֹתִיךְ לֶךְ בְּאוֹת וְחֲשׁוֹת

תם ונשלם

KAUFMANN
 DÁVID
 KÖNYVTÁRA
 B. 450